

הלכות אישות פרק ד' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום של פרק ד' מהלכות אישות (רמב"ם)

הלכה א — קידושין צריכים להיות לרצונה / בעל כרחו

דברי הרמב"ם: "האשה מתקדשת אלא לרצונה. והמקדש אשה בעל כרחה אינה מקודשת. אבל האיש שאנסוהו עד שיקדש על כרחו — הרי זו מקודשת."

פשט: אשה מתקדשת רק מרצונה. אם כופים אותה — אינה מקודשת. אבל אם כופים את האיש שיקדש — היא כן מקודשת.

חידושים והסברות:

1. היסוד של "תלוהו וקידש": המקור הוא מכלל הגמרא של "תלוהו וזבין — זביניה זביני" — כאשר כופים אדם למכור, הקנין תקף, כי הוא מקבל דבר טוב (כסף). כך גם בקידושין — האיש מקבל אשה, שהוא דבר טוב, לכן הקנין תקף אפילו בעל כרחו.

2. מדוע אצל אשה זה לא עובד? לפי הגמרא, אשה בעל כרחה אינה מקודשת, כי האיש עושה "דבר שלא כהוגן" — הוא עושה דבר לא ראוי. החכמים הפקיעו את הקידושין (אפקעינהו רבנן לקידושין). כלומר, מדאורייתא אולי היה עובד, אבל מדרבנן ביטלו זאת. לכן אין צורך בגט — זו הפקעה מדרבנן.

3. הרמב"ם לא מזכיר את הטעם: הרמב"ם עצמו לא נותן טעם מדוע אצל אשה זה לא עובד. לא ברור אם הרמב"ם סובר שזה מדרבנן (אפקעינהו) או שיש לו סיבה אחרת מדאורייתא.

4. קושיית הראב"ד: הראב"ד אינו מסכים לגמרי — הוא סובר שאם מסירים את הטעם של "אפקעינהו רבנן", לכאורה גם אצל אשה היה צריך לעבוד בעל כרחו.

5. חילוק המגיד משנה: המגיד משנה מביא חילוק עמוק — אשה שמתקדשת בעל כרחה "תקועה", כי האיש יכול להחליט לתת גט או לא. היא במצב רע. משא"כ האיש — הוא אף פעם לא תקוע, כי במקרה הגרוע ביותר הוא יכול מחר לתת גט.

6. נקודת הטורי זהב: הטורי זהב עונה על הטענה ש"היום יש חרם דרבינו גרשום ואיש לא יכול לתת גט בעל כרחה של האשה" — הט"ז אומר שחרם דרבינו גרשום לא אומר שכופים אדם, אפשר עדיין לתת גט.

7. סברא פשוטה: אפשר לומר פשוט שנשים צריכות יותר הגנה מקידושין בעל כרחן מאשר גברים, כי אצל איש זה דבר נדיר, ולכן חכמים לא עשו גזירה אצלו.

הלכה ב — מקדש נשים רבות כאחת

דברי הרמב"ם: "ויש לאיש לקדש נשים רבות כאחת... אם קידש בכסף פרוטה לכל אחת ואחת."

פשט: איש יכול לקדש מספר נשים בבת אחת. בקידושי כסף צריך להיות שווה פרוטה לכל אשה בנפרד.

חידושים:

1. שטר למספר נשים: אפשר לעשות שטר אחד לכל הנשים, אבל כולן צריכות לעמוד, וצריך להיות "על דעת כולן."

2. שליחות למספר נשים: אחת מהנשים יכולה להיות שליח עבור כולן, או כולן יחד יכולות להסכים על שליח אחד — "לקבל הקידושין על ידי כולן מדעתן."

3. הקדמה למקרים מסובכים: ההלכה היא הקדמה להלכה הבאה שמדברת על ספקות מסובכים שנובעים ממקדש מספר נשים.

הלכה ג — "ואת נמי" — ספק קידושין אצל אשה שנייה

דברי הרמב"ם: "המקדש את האשה ונתן קידושיה מדעתה ביד חברתה... ואמר 'ואת נמי'... וסתם ולא פירש — הרי זו ספק מקודשת, שמא לא נתכוון אלא לראות מה בליבה."

פשט: מישהו מקדש אשה ונותן את הקידושין דרך חברתה. אחר כך הוא אומר לחברתה "ואת נמי" (גם את). אם הוא לא פירש מה הוא מתכוון, החברתה ספק מקודשת — כי אולי הוא רק רצה לבדוק את תגובתה ("לראות מה בליבה").

חידושים:

1. הספק הוא בלשון, לא ברצון: הספק אינו אם היא רצתה — אלא אם דבריו "ואת נמי" הם לשון קידושין או רק שאלה. אולי התכוון "ואת מה תאמרי בדבר זה?" — מה את אומרת על זה?

2. כשהיא מקבלת: העובדה שהיא קיבלה את הקידושין אינה ראייה שהוא התכוון לקידושין — כי היא קיבלה עבור החברה, לא עבור עצמה. העובדה שהיא מחזיקה זאת בידה אינה הוכחה.

הלכה ד — זרקתו / אמרה "תנהו לאבי" / "שיקבלנו לי"

חלק א: זרקתו

דברי הרמב"ם: "התקדשי לי בדינר זה — נטלתו וזרקתו לפניו, או לים, או לאש, או לדבר האבד — אינה מקודשת."

פשט: אם אשה לוקחת את הדינר וזורקת אותו — אינה מקודשת, כי מעשיה מראים שהיא לא רוצה.

חלק ב: "תנהו לאבי"

דברי הרמב"ם: "אמרה לו תנהו לאבי או לאביך או לאיש פלוני — ונתן — אינה מקודשת."

פשט: אם היא אומרת "תן זאת לאבי / לאביך / לפלוני" — אינה מקודשת, כי זו דרך של סירוב.

חידושים:

1. "תנהו לאבי" כמחאה: העובדה שהיא אומרת "תן זאת לאבי" היא דרך לומר "אני לא רוצה" — זו צורה של סירוב, לא שליחות.

חלק ג: "שיקבלנו לי"

דברי הרמב"ם: "ואם אמרה שיקבלנו לי — ונתן — הרי זו מקודשת."

פשט: אם היא אומרת "הוא יקבל זאת עבורי" — היא מקודשת, כי זה מינוי שליח לקבלה.

חידושים:

1. "שיקבלנו לי" כשליחות: כאשר היא אומרת "הוא יקבל זאת עבורי" — זה מינוי שליח. נדון האם השליח צריך לדעת שהוא שליח — בשליח לקבלה

כמתנה. ר' יצחק עונה: "מתן" אכן פירושו מתנה – הוא הפסיד.

3. **"מקדש בשוק"**: ר' יצחק מעיר שזה ממש מקדש בשוק, שצריך לקבל עליו מלקות.

הלכה ד (המשך) – שותה ביין

דברי הרמב"ם: "וכן אם היה שותה ביין ואמרה לו תן לי כוס... ואמר לה אם אתן לך הרי את מקודשת בו, ואמרה לו השקני השקות, או תן השקה השלך – אינה מקודשת, שאין הדברים מראין אלא השקני בלבד ואל תשחק עמי בדבר אחר."

פשוט: אותו עיקרון כמו אצל פירות – הכל שיקול דעת לפי מה שהיא מתכוונת לפי המצב.

הלכה ד (המשך) – המקדש בעד אחד

דברי הרמב"ם: "המקדש בעד אחד – אין חוששין לקידושין, אף על פי ששניהם מודים."

פשוט: אפילו שני הצדדים מודים שהיו קידושין, בלי שני עדים אין זה קידושין. עדים אינם רק מנגנון ראיה (שמאמינים לו), אלא דין בעצם הקידושין.

חידושים

1. [דיגרסיה: תורת פורים על אדם וחיה] ר' יצחק שואל: איך אדם לא קידש את חיה? (1) לא היה "חב לאחרני" – קידושין פירושו לייחד אחד לשני, "אסור לכל אדם" – אבל לא היה "כל אדם". (2) לא היו עדים. ר' יצחק מדגיש שאלו "סתם תורות פורים."

הלכה ד (המשך) – פסולי עדות: של תורה, של דברי סופרים, ספק פסולי תורה

דברי הרמב"ם: "המקדש בפסולי עדות של תורה – אין חוששין לקידושין. בפסולי עדות של דברי סופרים, או בעדים שהן ספק פסולי תורה – אם רצה לכנוס, חוזר ומקדש בכשרים. ואם לא רצה לכנוס – צריכה ממנו גט."

פשוט: פסולי עדות דאורייתא – אין קידושין כלל. פסולי עדות דרבנן או ספק פסולי דאורייתא – זה קידושין ספק: אם הוא רוצה חתונה, יקדש עם עדים כשרים; אם לא, היא צריכה גט.

חידושים

1. **קושיא**: ר' יצחק שואל: אצל פסולי עדות של דברי סופרים – למה זה נקרא "ספק"? מדאורייתא הם כשרים! זה צריך להיות מקודשת גמורה מדאורייתא, ורק מדרבנן בעיה.

2. **תירוץ (ר' יואל אשר)**: כאשר מדאורייתא זה כשר אבל מדרבנן פסול – צריך לחשוש לחומרא, צריך גט. הגט הוא בעצם מדרבנן. אצל ספק פסולי תורה – ספיקא דאורייתא לחומרא, שלפי הרמב"ם הוא גם מדרבנן. אז שתי הקטגוריות – ספק פסולי תורה ופסולי דברי סופרים – חיוב הגט הוא מדרבנן.

3. **מגן נשמה** מובא: הוא אומר שפסולי עדות של דברי סופרים הוא כקידושין ספק.

4. **שיטת הרמב"ם**: לפי שיטת הרמב"ם שספיקא דאורייתא לחומרא הוא דין דרבנן, מתאים שגם – ספק פסולי תורה וגם פסולי דברי סופרים – יש להם אותו דין (צריכה גט), כי אצל שניהם החיוב רק מדרבנן.

5. **הערת ר' יצחק**: "לא יכול להיות ספק להלכה" – כלומר, אי אפשר לומר שזה ספק מה ההלכה, כי צריך לפסוק.

הלכה ז – הכחשת האשה נגד עדים

אולי לא צריך שהשליח ידע. הרמב"ם אומר שצריכים להיות עדים, אבל לא שהשליח עצמו צריך לדעת.

2. **"לפלוני בשבילי"**: הפשוט הוא: תן זאת לא לאב כשלו, אלא תן זאת לי דרך האב. **החלקת מחוקק** טוען: כאשר הוא נותן זאת לאב, צריך לומר לו "אני נותן לך זאת לקידושי בתך" – כי השליח צריך לדעת מה הוא עושה. אבל ר' יצחק לא בטוח שהאב צריך אפילו להיות פיקח – אולי היא יכולה לומר שהוא יכול לקבל את הכסף לעצמו (בלי ידיעת שליחות).

3. **הרמב"ם לא מתכוון שזה הקידושין עצמו**: כאשר הרמב"ם אומר "הרי זו מקודשת" הוא לא מתכוון שהמעשה של נתינה לאב הוא הקידושין – אלא שהעובדה שהיא אמרה "שיקבלנו לי" היא **לשון של רצון**, מה שהופך את זה לתקף.

חלק ד: "הניחהו על הסלע"

דברי הרמב"ם: "אמרה לו הניחהו על הסלע – אינה מקודשת. ואם היה סלע שלה – מקודשת." "תנהו לכלב – אינה מקודשת. ואם היה כלב שלה – מקודשת." "עני הסמוך עליה" – אפילו היא דואגת לעני, הוא לא כמו "כלב שלה", כי "אין דבר כזה כמו עני שלה."

פשוט: כאשר היא אומרת "תנהו על אבן" זה כמו זריקה – לא מקודשת. אבל אם האבן שלה, היא קונה זאת דרך העובדה שמניחים זאת במקומה. אצל כלב שלה – הוא חוסך לה הוצאה, זו הנאה עבורה. אבל עני שהיא תומכת בו אינו "שלה" באופן זה.

חידושים

1. **חילוק בין כלב שלה לעני הסמוך עליה**: אצל כלב שלה, כאשר הוא מאכיל את הכלב, הוא חוסך לה הוצאה ממשית – זו הנאה ברורה עבורה. אבל אצל עני הסמוך עליה, למרות שהיא דואגת לו, הוא עדיין אדם נפרד – "אין דבר כזה כמו עני שלה." העני אינו קניינה כמו כלב.

חלק ה: כלב רץ אחריה – ספק קידושין

דברי הרמב"ם: כאשר כלב רודף אחריה, והיא אומרת "תנהו לכלב זה" – זה ספק.

חידושים

1. **שני פירושים במצב (1)** היא מתכוונת: דרך העובדה שאתה מציל אותי מהכלב, אתה עושה לי טובה – וזו הנאה לקידושין. (2) היא מתכוונת סתם: זרוק זאת לכלב ותעזוב אותי בשקט – לא קידושין.

2. **רש"י ורבינו חננאל** מובאים: כל יהודי חייב להציל אחר מכלב מצד "לא תעמוד על דם רעך" – אז אולי היא לא מתכוונת לקידושין, אלא "עשה קודם את מצוות ההצלה, ותפסיק עם משחק הקידושין."

3. **נפקא מינה מעשית**: כל מצבי הספק נדונים כאשר היא נסעה וכדומה, וצריך לדעת אם היא אשת איש ואם צריך גט.

הלכה ד (המשך) – מוכר פירות: "תן לי מעט מאלו"

דברי הרמב"ם: "היה מוכר פירות או כלים... באת אשה ועמדה ואמרה לו תן לי מעט מאלו, ואמר לה אם אתן לך תהי מקודשת לי, אם אמרה הין ונתן לה – הרי זו מקודשת. אבל אם אמרה תן תן תן, השלך לי, או תן לי מתן, או דברים שענינם לא תשחק עמי בדברים אלו – אינה מקודשת."

פשוט: כאשר הוא שואל "אם אתן לך, תהיי מקודשת?" והיא עונה "הין" (כן) – מקודשת. אבל כאשר היא אומרת "תן תן תן" או "זרוק לי זאת" – זה מראה שהיא מתכוונת רק "תן לי את הסחורה, אל תשחק איתי."

חידושים

1. **"תן תן" לעומת "הין"**: פעם אחת "תן" אפשר עדיין להבין כהסכמה. אבל "תן תן תן" מראה שהיא רוצה רק את הסחורה, לא קידושין.

2. **שאלה לגבי תשלום**: ר' יצחק שואל: האם היא צריכה לשלם אחר כך עבור הפירות? ר' יואל אשר סובר שלכאורה לא, כי הוא אולי נתן זאת

לחזור ולקדשה אחר שגדלה" — הקידושין נעשים למפרע טובים.

3. קודם כאשר הרמב"ם מנה את קטגוריות הקידושין, הוא לא מנה מיון כקטגוריה נפרדת — כי זה רק רלוונטי בקידושין מדרבנן.

4. [דיגרסיה: סתירה בין שתי תקנות חכמים] — החכמים לא אוהבים קידושי קטנה (כפי שרואים מהלכה י"א שאומרים שלא לקדש ילדות קטנות), אבל בכל זאת תיקנו קידושין ליתומה קטנה — מה שלכאורה לא מתאים! מוצע: (1) אולי אלו דורות שונים / חכמים שונים שתיקנו את שתי התקנות; (2) אצל יתומה הטעם שונה — **"של

א תהיה הפקר"***, צריך שמישהו יגן עליה, כי אין את האב שדואג לה; (3) כאשר יש את האב, יש את דעתו כתחליף לדעתה — אצל יתומה זה חסר, לכן חכמים תיקנו מנגנון חלופי.

הלכה ט — קידושי חרש/חרשת

דברי הרמב"ם: "חרש שנשא פיקחת וכן חרשת שנישאת לפיקח — אין קידושיה גמורין מן התורה אלא מדברי סופרים."

פשוט: קידושין של חרש (חרש) עם פיקחת, או חרשת עם פיקח — הם רק מדרבנן, תקנה לעזור לחרשים.

חידושים:

1. "לפיכך אם בא פיקח וקידש אשת חרש הפיקחת — הרי זו מקודשת לשני קידושין גמורין" — כי השני (פיקח) והיא (פיקחת) יכולים שניהם מן התורה לקדש / להתקדש, זה לא כמו מקדש אשת איש שקידושין לא תופס. כאן זה תופס, כי קידושה הראשונים הם רק מדרבנן.

2. **אבל:** השני צריך לתת גט, "והיא מותרת לבעלה החרש" — היא נשארת עם הראשון. החכמים לא נותנים שהשני יחטוף אותה — כי החכמים נתנו לזה שם של קידושין. אבל זה לא כמו אשת איש מדאורייתא שקידושין של השני לא היה תופס כלל.

הלכה ט (המשך) — שוטה

דברי הרמב"ם: "שוטה שקידש פיקחת או פיקח שקידש שוטה — אין כאן קידושין כלל, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים."

פשוט: אצל שוטה החכמים לא תיקנו שום קידושין כלל — לא מדאורייתא ולא מדרבנן.

חידושים:

1. החילוק בין חרש לשוטה: חרש הוא "לא לגמרי משוגע" — יש לו איזו דעת, רק הוא לא יכול לשמוע/לדבר. לכן חכמים תיקנו קידושין. אבל שוטה אין לו כלל דעת, ולכן חכמים לא תיקנו.

2. "אין אדם דר עם נחש בכפיפה" — אי אפשר לגור עם נחש בסל. שוטה הוא "משלח את חזירתו" — לא שייך קיום, לכן לא עושים קידושין לשוטה. לנסות לעזור לשוטה יחזור כבומרנג.

3. קטן יגדל ויתחתן, קטנה וחרש חכמים כן תיקנו, אבל שוטה — לא שייך קיום.

הלכה בנוגע סריס, אילוני, טומטום ואנדרוגינוס

דברי הרמב"ם: סריס (בין סריס חמה בין סריס אדם) או אילוני — "הרי אלו קידושין גמורין" (כאשר הוא יודע שהיא אילוני, אין מקח טעות). טומטום ואנדרוגינוס — "הרי אלו קידושי ספק וצריכין גט מספק."

פשוט: סריס הוא בעל דעת, הוא יכול לעשות קנינים, יש לו דין גדול (אחרי עשרים או שלושים שנה). אילוני היא אשה שמעולם לא התפתחה במלואה ולא יכולה להביא ילדים. אצל טומטום ואנדרוגינוס לא יודעים אם הם יכולים

דברי הרמב"ם: "ואפילו כפרה האשה והכחישה את העדים ואמרה לא קידשתני — כופין אותה ליקח הגט."

פשוט: אפילו כאשר האשה מכחישה ואומרת שהיא לא התקדשה, זה לא עוזר נגד עדים כשרים. כופים אותה לקחת גט.

חידושים: העיקרון הוא שבספק קידושין ההכחשה של האשה אינה רלוונטית, כי מדברים על הצד שהעדים הם עדים כשרים, ונגד עדים כשרים היא לא יכולה להכחיש.

הלכה ז (המשך) — "וכן דין כל קידושי ספק"

דברי הרמב"ם: "אם רצה לכנוס חוזר ומקדש ודאי, ואם לא רצה צריכה ממנו גט מספק."

פשוט: בכל ספק קידושין הולכים לחומרא לשני הכיוונים — אם הוא רוצה להיכנס, צריך לקדש שוב בוודאי; אם הוא לא רוצה, היא צריכה גט מספק.

חידושים: כיון שזה ספק אם מצוות הקידושין הייתה טובה, אם הוא כבר קנה — הוא צריך להתחיל את החיים עם אשה עם קידושין ודאיים. אותו דבר לענין גט — מניחים לחומרא שאולי היא מקודשת, לכן היא צריכה גט מספק.

הלכה ח — קידושי קטנה יתומה (או שיצאה מרשות אב)

דברי הרמב"ם: גדול שקידש קטנה יתומה או קטנה שיצאה מרשות אב — יש שלוש רמות:

- פחותה מבת שש — "אף על פי שהיא נבונה לחש ביותר ומכרת ומבחת, אין כאן שם קידושין ואינה צריכה למאן."

- מבת עשר ומעלה — "אף על פי שהיא סכלה ביותר, הואיל ונתקדשה לדעתה, הרי זו מקודשת למיאון."

- בין שש לעשר — "בודקין את יופי דעתה" — אם היא "מבחת ומכירה עסקי הנישואין והקידושין" היא מקודשת למיאון; אם לא, "אינה מתקדשת למיאון."

פשוט: קטנה יתומה (או שיצאה מרשות אב דרך נישואין שהאב קיבל קידושין והאיש מת) — אין את האב שאפשר לתת לו קידושין. החכמים תיקנו קידושין מדרבנן, אבל רק אם יש לה מספיק דעת. הולכים לפי גיל, לא לפי שכל בלבד.

חידושים:

1. הרמב"ם מדגיש שהולכים לגמרי לפי גיל ("אף על פי שהיא נבונה לחש ביותר" — מתחת לשש אין כלום; "אף על פי שהיא סכלה ביותר" — מעל עשר תמיד כן). זה מושווה למצוות חינוך שגם שם הולכים לפי גיל.

2. "מקודשת למיאון" פירושו: מקודשת מדרבנן, ובמקום גט היא צריכה רק מיאון.

3. מי שהיא "לא מקודשת למיאון" — לא צריכה כלום, יכולה פשוט ללכת.

הלכה ח (המשך) — מהו מיאון?

דברי הרמב"ם: "כיצד מתקדשת למיאון? שאם נתקדשה ולא רצת לישוב עם בעלה, צריכה למאן בפני שנים" — היא אומרת "איני רוצה בו" — "ויצא בלא גט... וזו היא הנקראת ממאנת."

פשוט: מיאון הוא צורה של סירוב — היא אומרת בפני שני עדים שהיא לא רוצה, ויוצאת בלי גט. זה בא במקום גירושין בקידושין דרבנן.

חידושים:

1. הרמב"ם מסביר את המנגנון: "מפני שאין קידושיה קידושין גמורין מן התורה, אלא קידושי קטנה זו מדברי סופרים" — לכן היא לא צריכה גט.

2. הקידושין הם "תלויין ועומדים" — אם היא נשארת איתו עד שהיא נעשית גדולה, "גמרו קידושיה ונעשת אשת איש גמורה, ואינו צריך

לקדש או להתקדש — על הצד שהוא אשה הוא לא יכול לקדש, על הצד שהיא איש היא לא יכולה להתקדש.

הלכה בנוגע מקדש עריות — וקידושי נדה

דברי הרמב"ם: "המקדש אחת מן העריות לא עשה כלום, חוץ מן הנידה... המקדש את הנידה הרי זו מקודשת קידושין גמורין, ואין ראוי לעשות כן."

פשוט: קידושין לא תופס על עריות, כי זה איסור שנשאר לעולם. אבל נדה שונה — זה איסור שמשנתה (היא נעשית טהורה), ממילא קידושין תופסין. אבל לכתחילה לא צריך לעשות כן.

חידושים והסברות:

1. **"ואין ראוי לעשות כן" — מהו הטעם?** נדון האם זה דין בהלכות קידושין (פגם בקידושין עצמם) או בעיה צדדית (שמא יגע בבשרה, כפי שהמגיד משנה מביא). המסקנה היא שזה **דין בהלכות קידושין** — "קידושין שאינן מסורין לביאה" — זה לא קידושין כל כך טובים, לא רק חשש מאיסור נדה. הרמב"ם סובר שזה עובד, אבל זה לא לכתחילה.

2. **חילוק בין קידושי נדה לחופת נדה:** הרמב"ם סובר מאוחר יותר (פרק י"ד) **שחופת נדה לא עובדת כלל**. קידושי נדה עובד כן, אבל לא לכתחילה. זה חילוק חשוב — קידושין שאי אפשר לעשות עליהם חופה, עובד בדיעבד.

3. **נפקא מינה מעשית:** היום זה לא כל כך רלוונטי, כי עושים קידושין וחופה באותו זמן. אבל לכן נזהרים היום לחשב שלא יהיה חופת נדה, כי לפי הרמב"ם חופת נדה לא עובדת כלל.

4. **קושיא על המגיד משנה:** אם הטעם הוא שמא יגע בבשרה, היה צריך לומר שלעולם לא לקדש אם היא לא הלכה למקווה לפני כן. גם אצל ערווה הוא לא יגע בה — אבל נדה היא איסור דאורייתא, לא הבדל כל כך גדול.

5. **הראב"ד לא חולק על זה** — הוא מסכים שזה לא ראוי, אבל הרמב"ם לא מסביר למה.

6. [דיגרסיה: הרמב"ם המבואר מביא מדברי יציב שצדיקים עשו שוב קידושין. זה נדחה — אפילו אם הרמב"ם סובר שזה כפופות, לא ברור למה צריך שוב קידושין. שוב חופה יכול להיות הגיוני, אבל חופה לא צריכה מעשה גדול — אפשר לצאת ידי חובה עם ההכנסה הביתה].

הלכה י"ג — אשת איש שמקבלת קידושין מאחר בפני בעלה

דברי הרמב"ם: "אשת איש שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר בפני בעלה — הרי זו מקודשת לשני". כי "האשה שאמרה לבעלה בפני גירשתני — נאמנת", כי "אינה מעיזה פניה בפני בעלה". "אבל שלא בפני בעלה — אין קידושי תופסין בה", עד שהיא תביא ראיה שנתגרשה קודם שתקבל הקידושין.

פשוט: לקבל קידושין מאחר בפני בעלה הוא אותה חוצפה חזקה כמו לומר "גירשתני" — זו ראיה שהיא קיבלה גט. שלא בפניו זה כן חוצפה, ממילא אין נאמנות.

חידושים והסברות:

1. **חידוש שלקבל קידושין = אמירת "גירשתני":** אדם היה יכול לחלק — לומר "גירשתני" הוא הצהרה ישירה, אבל לקחת טבעת אולי לא אותה מידה של חוצפה. הרמב"ם סובר שזו אותה העזת פנים בפני הבעל, כי זה גם עם עדים וכל המעשה.

2. **מחלוקת רמב"ם וראב"ד:** הרמב"ם משמע שזה לגמרי אמת — "הרי זו מקודשת לשני" ממש. הראב"ד סובר שזה רק לחומרא — כאילו תופסים בקדושה, אבל כתובה היא לא תקבל, וחתונה גם לא.

3. **קושיא: מה אם האיש אומר שהוא לא גירש אותה?** לא מאמינים לו — הדין הוא "האשה שאמרה לבעלה בפני גירשתני נאמנת", מאמינים רק לה.

הלכה בנוגע קידושין אצל שניות, איסורי לאוין, ואיסורי עשה

דברי הרמב"ם: "המקדש אחת מן השניות" (איסור דרבנן), "או איסורי לאוין" (כמו גרושה לכהן), "או איסורי עשה" (כמו מצרי ואדומי), "וכן היבם שקידש צרת יבמה" — הרי זו מקודשת קידושין גמורין."

פשוט: אצל כל האיסורים שאינם חזקים כמו עריות (כרת) — קידושין תופס. האיסור אינו חזק כל כך שהקידושין לא יתפוס.

חידושים:

1. **צרת יבמה — מהו האיסור?** האיסור הוא מדאורייתא — "יבמה יבא עליה" ולא צרתה. זה איסור עשה, לא ערווה. הצרה אכן הייתה נשואה לאח, אבל הפסוק לומד שרק היבמה עצמה צריך לקחת, לא שנייה. זה איסור בדאורייתא אבל לא בגדר ערווה, ממילא קידושין תופסין.

2. **למה הרמב"ם לא מנה צרת יבמה ברשימה הקודמת שלו?** כי צרת יבמה אינה מצווה נפרדת מתרי"ג מצוות — זה חלק ממצוות יבום. לכן הרמב"ם לא יכול היה למנות זאת קודם, אבל כאן הוא מביא זאת כי הוא אומר "מאיסורי עשה וכן היבם".

3. **"ואף על פי שאסור לו לכנוס אחת מכל אלו" —** אפילו שקידושין תופס, אסור להתחתן — זה איסור. "קידושין תופסין" פירושו רק שצריך גט.

הלכה בנוגע יבמה לשוק — ספק קידושין

דברי הרמב"ם: "נסתפק לחכמים אם הקידושין תופסין ביבמה לשוק כשאר חייבי לאוין, או אין קידושין תופסין בה כערוה."

פשוט: אצל יבמה לשוק (יבמה שמתקדשת על ידי זר, לא היבם) החכמים מסופקים אם קידושין תופס כמו אצל שאר חייבי לאוין, או לא תופס כמו אצל ערווה. לכן צריך גט לחומרא.

חידושים:

1. ר' יואל אשר מסביר שיש שתי רמות של חומרא באיסורי ביאה: (1) איסורים כל כך חזקים שקידושין כלל לא תופס (ערווה), (2) קלים יותר שקידושין כן תופס (חייבי לאוין). אצל יבמה לשוק לא יודעים לאן זה נופל — לכן זה ספק, וצריך גט לחומרא.

2. ר' יצחק מביא שזה מסביר את המגיד משנה לגבי **צרת יבמה**: לא כתוב "צרת ערוה" (שהיה אשת אח עם כרת, בלי ספק), אלא "צרת יבמה" — זה פירושו סתם שהאח היו לו שתי נשים, ויש לו קדושת יבום על אחת מהן. לצרה יש איסור עשה נוסף.

3. **כל הרשימה העניקית של עריות ושניות** היא על ההלכה האם קידושין תופס — אין נפקא מינה אחרת בהלכות קידושין.

הלכה בנוגע מקדש גויה או שפחה

דברי הרמב"ם: "המקדש גויה או שפחה אינן קידושין, הרי היא אחר קידושין כמו שהיתה קודם הקידושין."

פשוט: אצל גויה או שפחה קידושין כלל לא עובד — היא נשארת אחרי קידושין בדיוק כמו לפני קידושין.

חידושים:

1. ר' יואל אשר מקשר זאת להלכה הקודמת שגוי/שפחה לא יכולים להיות שליה לקידושין (כי הוא לא בן ברית / לא בתורת גיטין וקידושין). הוא חושב סברא: נישואין הם החלטה בין אנשים שהם אותה אמונה, אותה תורה. גוי אינו חלק מזה. שפחה אמנם מחויבת במצוות, אבל חסרה לה בעלות — האדון תמיד יכול לשדך, זה מעין מצב של בעלות.

דברי הרמב"ם: "המקדש אשה שחציה שפחה וחציה בת חורין — אינה מקודשת קידושין גמורין עד שתשתחרר. וכיון שנשתחררה גמרו קידושיה... ואינו צריך לקדשה קידושין אחרין. ובא אחר וקידשה אחר שנשתחררה — הרי זה ספק קידושין לשניהם."

פשוט: אשה שהיא חציה שפחה וחציה בת חורין (כלומר שני אדונים היו בשותפות, ואחד שיחרר אותה) — כאשר ישראל מקדש אותה, זה לא קידושין גמורין עד שהיא משתחררת לגמרי. כאשר היא משתחררת, הקידושין נגמרים בלי קידושין חדשים. אבל אם שני בא ומקדש אותה אחרי השחרור, זה ספק קידושין לשניהם.

חידושים והסברות:

1. **טבע החציה שפחה:** חציה שפחה וחציה בת חורין אינו ספק — היא שניהם באותו זמן, כמו אנדרוגינוס לגבי זכרות ונקבות. יש לה מציאות כפולה.

2. **המצב של קטנה שגדלה — והקושיא עליו:** לשון הרמב"ם "גמרו קידושיה" ו"אינו צריך לקדשה קידושין אחרין" מקביל לקטנה שגדלה. אבל אצל קטנה שגדלה המנגנון הוא **מדרבנן** — הרבנן תיקנו שקידושי קטנה ימשיכו להיות קידושין דאורייתא. כאן אצל חציה שפחה זה לא ענין דרבנן — זה ספק ממשי, מחלוקת אמוראים, והרמב"ם פוסק לחומרא שזה נשאר ספק. ממילא המקבילה לקטנה שגדלה לא כל כך מתאימה.

3. **סתירה בתוך הרמב"ם — ספק קידושין בלי קידושין חדשים:** אצל כל שאר ספקי קידושין הרמב"ם אומר ש"אם רצה לקיימה" צריך לקדש שוב בוודאי. אבל כאן הוא אומר "אינו צריך לקדשה קידושין אחרין" — כאשר שני לא בא, זה טוב כך. זה חידוש: ספק קידושין שמספיק בלי קידושין חדשים. איך יוצא ש"אינו צריך" (= זה טוב) ובאותה הלכה "ספק קידושין לשניהם" (= זה לא בטוח)? זו קושיא פתוחה קשה.

הלכה: שפחה חרופה

דברי הרמב"ם: "ואי זו היא שפחה חרופה האמורה בתורה? זו מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שקידשה עבד עברי."

פשוט: ה"שפחה חרופה" של התורה (ויקרא יט:כ) היא ספציפית חציה שפחה וחציה בת חורין שהתקדשה על ידי **עבד עברי** — לא על ידי ישראל רגיל. דיני שפחה חרופה (שהבועל מביא רק קרבן אשם, לא מיתה כמו אשת איש) נמצאים בהלכות איסורי ביאה.

חידושים:

1. **למה הרמב"ם מביא זאת כאן — תירוץ לקושיא:** כולם יודעים ששפחה חרופה היא חציה שפחה וחציה בת חורין, ואצל שפחה חרופה זה לא ספק קידושין — זה קידושין חלשים יודעים עם דינים מיוחדים. אבל הרמב"ם הרי אמר שחציה שפחה שנתקדשה הוא **ספק קידושין!** התירוץ: שפחה חרופה מדברת רק כאשר **עבד עברי** מקדש אותה, אבל הלכת הרמב"ם של ספק קידושין מדברת כאשר **ישראל רגיל** מקדש אותה. אלו שתי מציאות שונות.

2. **קידושין של עבד עברי:** למרות

שעבד עברי הוא יהודי מלא, אבל כאשר הוא מקדש חציה שפחה, זה מקבל סטטוס מיוחד של שפחה חרופה — קידושין חלשים יותר עם דינים משלהם. עבד עברי מותר בשפחה כנענית (לפי הדין של "רבו מוסר לו שפחה כנענית"), ממילא כאשר הוא מקדש חציה שפחה וחציה בת חורין, זה יותר קידושין אמיתיים. אצל ישראל רגיל, שאסור בשפחה, זה סתם ספק קידושין.

הלכה: חציו עבד וחציו בן חורין שקידש בת חורין

דברי הרמב"ם: "ומי שחציו עבד וחציו בן חורין שקידש בת חורין — הרי זה ספק קידושין."

2. **ר' יצחק חולק על גישת הסברא:** קידושין הוא חידוש שהתורה חידשה רק ליהודים. אצל גויים ושפחות המושג של קידושין כלל לא קיים. זה לא בגלל שזו עבירה (כמו אצל עריות שקידושין לא תופס כי זו עבירה כל כך חזקה), אלא כי כל המנגנון של קידושין לא חל עליהם. אצל עריות (חייבי ביאות) קידושין לא תופס כי זו עבירה, אבל אצל גוי/שפחה זה גדר אחר — כלל לא שייך קידושין.

3. **הלשון "הרי היא אחר קידושין כמו שהיתה קודם הקידושין":** ר' יצחק עושה דיוק — הרמב"ם רוצה להוציא שקידושין לא הופך אותה לאשת איש. אבל יכול להיות שיש דברים אחרים שהופכים גויה לאשת איש (דרך ביאה או ייחוד), רק לא דרך קידושין. זה צריך ללמוד בהלכות גויים.

4. **האיסור של חתנות עם גויים:** הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה מחלק בין "דרך חתנות" (דאורייתא אצל ז' אומות) ל"דרך ביאה" (מדרבנן). זה מראה שיש מושג שיהודי יכול "להתחתן" עם גוי — יש איסור על זה. ר' יואל אשר מסביר שהטעם של האיסור הוא "פן יסיר את בנך מאחרי" — זה ענף של עבודה זרה, מצווה אחרת מסוג אחר משאר איסורי ביאה. אצל כל שאר איסורי ביאה אין חילוק בין חד-פעמי או קבוע, אבל אצל גוי דווקא באופן קבוע (חתנות) דאורייתא.

5. **נקודה חשובה:** יכול להיות מצב שאדם חי עם גויה באופן של חתנות (עובר דאורייתא), אבל הקידושין עצמם לא עושים כלום — מעשה הקידושין (טבעת, קנין) לא עובד על גויים או עבדים.

הלכה: גוי ועבד שקידשו בת ישראל

דברי הרמב"ם: "גוי ועבד שקידשו בת ישראל אין קידושיהן קידושין."

פשוט: גם מהצד השני — גוי או עבד שמקדש בת ישראל, זה לא קידושין.

הלכה: ישראל משומד שקידש

דברי הרמב"ם: "ישראל משומד שקידש, אף על פי שהוא עובד עבודה זרה ברצונו — קידושו קידושין, וצריכה ממנו גט."

פשוט: משומד — אפילו הוא עובד עבודה זרה ברצונו, הסוג הקשה ביותר של משומד — קידושו הם קידושין, ואשתו צריכה גט.

חידושים:

1. **למה משומד שונה מגוי?** הרמב"ם אומר בהלכות אחרות שמשומד הוא "כגוי לכל דבריו" — ספר התורה שלו לא כשר, שחיטתו לא כשרה, הוא לא יכול להיות שליח ציבור, הוא פסול לעדות, הוא לא יכול להוציא אחרים, גט שהוא כותב לא כשר. ר' יואל אשר עושה את החילוק: "כגוי" עם כ"ף זה לא אותו דבר כמו "גוי". אצל ענייני עבודת ה' (ספר תורה, שחיטה) — שלא אומר כלום אצלו — הוא כמו גוי. אבל בקידושין, שהוא ענין של קנין, הוא לא מופקע — הוא בכל זאת חלק מכלל ישראל, הוא לא זר משבטנו.

2. **ר' יצחק חולק על גישת הסברא:** הוא אומר שכל הסברות לא עובדות — "כך היא ההלכה", זה היה יכול להיות אחרת, והיינו מבינים בדיוק באותה מידה. בגמרא כתוב שישארל מומר/משומד — קידושין עובד.

3. **נפקא מינה של קידושין אצל משומד:** ר' יצחק אומר שהרמב"ם אולי מתכוון לומר שהיא לא צריכה להישאר לגור עם המשומד, אבל אם היא רוצה לעזוב, היא צריכה גט.

4. **קושי מעשי:** משומד לא יכול בעצמו לכתוב גט כשר (כתוב במפורש ברמב"ם), אבל הוא צריך לתת גט — הוא חייב למצוא יהודי כשר שיכתוב את הגט.

5. [דיגרסיה: בזמן הגאונים היו דעות שמשומד לא צריך גט — אבל זה לא פשוט].

הלכה: חציה שפחה וחציה בת חורין

וצריכה גט מספק. שמא דבר זה שוה פרוטה במקום אחר. הא למדת שכל המקדש בשוה כסף — אם היה שוה פרוטה באותה המדינה, הרי אלו קידושי ודאי. ואם אינו שוה פרוטה — הרי אלו קידושי ספק."

פשוט: כאשר מקדשים עם ממש פחות מפרוטה (מטבע), היא לא מקודשת. אבל כאשר מקדשים עם חפץ (אוכל, כלי) שלא שווה פרוטה באזור — היא מקודשת בספק וצריכה גט מספק, כי אולי החפץ שווה פרוטה במקום אחר.

חידושים והסברות:

1. **החילוק בין פרוטה מטבע לשווה פרוטה:** אצל מטבע שהוא פחות מפרוטה, זה ברור — אינה מקודשת. אבל אצל שווה כסף (חפץ) הערך לא כל כך ברור, כי מחירים משתנים ממקום למקום. זה מומחש במשל של אתרוג שעולה אחרת בליקווד מאשר בווייליאמסבורג.

2. **"שווה פרוטה במדי" — תרגום הרמב"ם של הגמרא:** הגמרא אומרת "שווה פרוטה במדי" (מדי היא מדינה רחוקה שדברים יקרים יותר שם). הרמב"ם, כדרכו, הוציא את השם המזור "מדי" וכתב "במקום אחר" — כי הוא לא גר שם וזה צריך להיות הלכה כללית.

3. **"ייראה לי" — חידוש הרמב"ם עצמו לגבי תבשיל וירק:** הרמב"ם אומר "ייראה לי" — מה שאומר שזו סברא משלו, לא מבוססת על גמרא ספציפית, ר"ף, או ירושלמי. החידוש: כאשר מקדשים עם **תבשיל** (מאכל מבושל) או **ירק** (ירקות) — דברים שמתקלקלים מהר — והם לא שווים פרוטה באזור, **אינה מקודשת כלל** (בכלל לא ספק!). הטעם: "שהרי דבר זה אינו מגיע למקום אחר עד שייפסד ויאבד ולא יהי שוה כלום" — עד שזה יגיע למקום אחר שאולי זה שווה יותר, זה כבר יתקלקל ולא יהיה שווה כלום.

4. **הבנת הרמב"ם של "שווה פרוטה במקום אחר":** הרמב"ם מבין ש"שווה פרוטה במקום אחר" אינו הלכה תיאורטית — זה פירושו **מציאות מעשית**. סוחר לוקח דברים מאיפה שזה זול ומוכר איפה שזה יקר — זה עסק רגיל. ממילא, כאשר חפץ יכול להיות מועבר למקום אחר ושם נמכר בפרוטה, זה שווה פרוטה. אבל כאשר זה לא יכול להגיע בפועל (כמו תבשיל שמתקלקל), הספק לא קיים.

5. **"ודבר של טעם הוא זה" — מחמאה עצמית נדירה של הרמב"ם:** הרמב"ם כותב על סברא משלו "ודבר של טעם הוא זה" — מה שמצוין כיוצא דופן, כי הרמב"ם מאוד "קמצן במחמאות."

6. **"מדינה" אצל הרמב"ם:** כאשר הרמב"ם אומר "מדינה" הוא מתכוון לעיר, לא מדינה (ארץ) — מה שחשוב לשיעור של "באותה המדינה."

7. **קושיא מהגמרא על הרמב"ם:** הגמרא (שמואל) אומרת: "המקדש בתמרה — במקום שעומד כר תמרים מדינה — מקודשת, חיישין שמא שווה פרוטה במדי." תמרה (תמר) יכולה להישמר טוב (תמרים יבשים), אפשר להעביר אותה למדי. איך זה מתאים לחילוק הרמב"ם שרק אצל דברים שאי אפשר למכור במקום אחר בודקים לפי השוק המקומי? תירוץ: אולי מדברים על תמרה טרייה שלא יכולה לעמוד בדרך, או אולי תמרה יבשה יכולה להתייבש יותר.

8. **נקודת ר' יואל אשר:** ההלכה של שווה פרוטה במדי היא חומרא במיוחד על קידושין. ר' יצחק מסכים שזו חומרא מיוחדת בקידושין, כי קידושין אינו קנין אמיתי — אצל מזיק למשל צריך לשלם שווה כסף ממש, אבל בקידושין הענין הוא ש"היא מקנה נפשה בשווה פרוטה" — מספיק שזה חשוב שהיא תסכים.

הלכה: סבלונות אחרי קידושין פסולים

דברי הרמב"ם: "המקדש אשה בפחות מפרוטה... אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן, אינה מקודשת... וכן קטן שקידש... אף על פי ששלח סבלונות אחר שהגדיל... שמחמת קידושין הראשונים שלחו שהיו קידושין פסולים."

פשוט: אותו דין כמו אצל ישראל שמקדש חציה שפחה — גם כאשר האיש הוא חציו ועבד וחציו בן חורין והוא מקדש בת חורין רגילה, זה ספק קידושין.

חידושים:

1. **סימטריה:** הדין סימטרי — בין כאשר האשה היא חציה שפחה, בין כאשר האיש הוא חציו ועבד — זה ספק קידושין.

2. **שאלה לגבי חציו עבד שקידש שפחה:** נשאלת השאלה מהו הדין כאשר חציו עבד וחציו בן חורין מקדש שפחה — האם זו שפחה חרופה? זה נדון אבל לא נפתר. שפחה (שלמה) אין לה בכלל קידושין, ממילא הענין לא רלוונטי.

[עיקרון יסודי]: דיני אישות — סטטוס לעומת התנהגות

חידוש: לענין גיטין, קידושין, יבום, חליצה — כל "דיני אישות" — הסטטוס של אדם הולך לפי איך שהוא (נולד, נברא), לא לפי מה שהוא עושה. זה היסוד למה אונס לא משנה בקידושין — כי הרמב"ם סובר שאונס לא משנה בכלל, אבל במיוחד בדיני אישות זה הולך לפי המציאות של סטטוס האדם.

הלכה: קידושין של שיכור

דברי הרמב"ם: "קידושיו קידושין אף על פי שנשתכר הרבה — שכרותו של לוט. ומתיישבין בדבר זה."

פשוט: קידושין של שיכור הם תקפים, אפילו הוא שתה הרבה מאוד. רק אם הוא הגיע לרמה של "שכרותו של לוט" — שהוא לא יודע כלל מה קורה — הקידושין לא תקפים. אבל הרמב"ם אומר "ומתיישבין בדבר זה" — צריך להתייעץ ברצינות.

חידושים והסברות:

1. **הכלל של שיכור בכל התורה כולה:** שיכור אחראי על כל מעשיו — הוא חייב בנזיקין, הוא מקבל עונשים על עבירות. קנייניו הם קנינים תקפים. רק בתפילה יש דין מיוחד לגבי כוונה, אבל זו קטגוריה אחרת.

2. **"שכרותו של לוט" — הגדר:** השיעור של שכרות שפוסל קידושין הוא "עד שהגיע לשכרותו של לוט" — כפי שהפסוק אומר "לא ידע בשכבה ובקומה", הוא ממש לא יודע מה קורה. זה קשה לעשות גדר ברור — איך מעריכים כמה שיכור מישוה?

3. **"ומתיישבין בדבר זה" — למה הרמב"ם מוסיף לשון זו:** שני טעמים: (א) זה לא גדר ברור — אין שיעור מדויק של שכרות, ואנשים לא יכולים לדעת בדיוק כמה שיכור השני. (ב) זה **דבר חמור** — קידושין הוא דבר רציני. הרמב"ם אומר לשון דומה בהלכות גיטין גם כן. הדין צריך להעריך ברצינות את המציאות, לא סתם לפסוק מספר.

4. **המנהג לצום ביום החופה:** הרמ"א מביא את המנהג לצום ביום החופה כדי להימנע מחשש שכרות. כאשר מישוה לא עקב אחרי המנהג (למשל הוא שתה בקבלת פנים), זה יכול ליצור בעיות.

5. **דיגרסיה:** שכרות לוט ועד דלא ידע[קשר מצחיק בין "לא ידע בשכבה ובקומה" של לוט לבין הענין של "עד דלא ידע" של פורים. "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" הוא לשון נקייה ל"עד דלא ידע" האמיתי של לוט.

6. **שאלות מעשיות בספרי תשובות:** בספרי תשובות יש הרבה שאלות לגבי קידושין של שיכור — במיוחד בפונדקים (טברנות), שאנשים שתו ואחר כך קידשו אשה. זו יותר בעיה מאשר בחתונה, כי בחתונה הוא רוצה להיות מקודש, אבל בפונדק זה יכול להיות דבר לא מתוכנן.

הלכה: המקדש בפחות משווה פרוטה — קידושי ספק

דברי הרמב"ם: "המקדש בפחות מפרוטה אינה מקודשת. קידשה באוכל או בכלי וכיוצא בו ששוה פחות מפרוטה — הרי זו מקודשת בספק,

וקרוב לו? כל שהוא יכול לשמור אותן והיא אינה יכולה — זה הוא קרוב לו. היא יכולה לשמור והוא אינו יכול — זה הוא קרוב לה. שניהם יכולין... או שניהם אינן יכולין — זה הוא מחצה למחצה."

פשט: ברשות נטרלית, הולכים לפי "קרוב לו" או "קרוב לה". קרוב לו = אינה מקודשת; קרוב לה = מקודשת; מחצה למחצה = ספק.

חידושים:

1. הגדר של "קרוב" אינו קרבה גיאוגרפית פשוטה, אלא שליטה — "יכול לשמור". הרמב"ם מגדיר "קרוב לו" כ: הוא יכול לשמור (שמירה) את הדבר והיא לא יכולה. "קרוב לה" — היא יכולה לשמור והוא לא יכול. זה גדר של שליטה, לא רק מרחק.
2. למעשה קרבה היא בדרך כלל אותו דבר כמו שליטה, אבל יכולים להיות חריגים — למשל הר ביניהם, או שהוא גיבור עם טווח רחב יותר. במקרים כאלה אומרים "צריך להתיישב בדבר".
3. מחצה למחצה כולל שני מצבים: (1) שניהם יכולים לשמור, (2) שניהם לא יכולים לשמור — בשני המקרים זה ספק.
4. החילוק בין רשות של שניהם לרשות הרבים: ברשות של שניהם הספק הוא ספק הלכתי (האם רשות-שותפות נחשבת נתינה). ברשות הרבים הספק מבוסס על שליטה/קרבה — סוג חדש של גדר שלא מבוסס על בעלות על המקום, אלא על שליטה מעשית.

סיכום של כל פרק ד' מהלכות אישות

הפרק עוסק בחמישה נושאים עיקריים:

1. ספקות ברצון האשה — כאשר היא אמרה לשון שלא ברור אם היא רוצה (כמו "ואת נמי", "תנהו לאבי", "תן תן" וכדומה), ספקות ברצונה.
2. עדים פסולים — פרטים לגבי אילו עדים פסולים לקידושין (עד אחד, פסולי עדות דאורייתא, דרבנן, ספק פסולי תורה).
3. סוגי אנשים עם דינים מיוחדים:

- יתומה — קידושין מדרבנן עם מיאון.
- חרשת — גם קידושין מדרבנן.
- שוטה — אין קידושין כלל.
- סריס ואילוניות — קידושין מלאים מדאורייתא.
- טומטום ואנדרוגינוס — ספק.
- ערווה — קידושין לא תופס; נדה — תופס אבל לא לכתחילה; שניות, חייבי לאוין, חייבי עשה — תופס.
- גוי ושפחה — אין קידושין.
- משומד — קידושין תופס.
- חציה שפחה — ספק.

- שיכור — בדרך כלל כן, אבל בשכרותו של לוט לא.
- 4. שווה פרוטה — פחות משווה פרוטה אין קידושין; ספק במציאות (שווה פרוטה במקום אחר) — ספק קידושין; תבשיל וירק — אינה מקודשת כלל. סבלונות אחרי קידושין פסולים לא משנה כלום.

5. רשות לעומת יד — קידושין לא צריכים להגיע לידה ממש, אלא לרשותה. על זה יכולים להיות ספקות — רשות של שניהם (ספק בהלכה), רשות הרבים (קרוב לו, קרוב לה, מחצה למחצה — ספק בשליטה).

עד כאן פרק ד' מהלכות אישות.

פשט: כאשר משהו קידש עם פחות משווה פרוטה, או קידש שתי נשים עם פרוטה אחת, או קטן קידש — אפילו הוא שולח אחר כך סבלונות (מתנות לכלה), היא לא מקודשת. הטעם הוא כי סבלונות נשלחים בגלל הקידושין הראשונים — הוא מניח שהם כבר מקודשים, והמתנות הן רק תוספת אחרי הקידושין, לא לשם קידושין.

חידושים:

1. היסוד הוא שסבלונות מעולם לא נעשו לשם קידושין — זו מתנה ששולחים כי חושבים שכבר מקודשים. אם הוא היה יודע שהקידושין פסולים, אולי היה יכול לעשות קידושין חדשים, אבל כיון שהוא משכנע את עצמו שהיא כבר כלה, לסבלונות אין כוונת קידושין.
2. הלשון "סבלונות" בא מ"סבל" — משהו שנושא דברים. זה "משלוח" — משלוח שמביאים לכלה.

הלכה: היכן צריך לתת את הקידושין — נתינה לידה, חצרה, וכו'

דברי הרמב"ם: "המקדש את האשה בכסף או בשטר אינו צריך שיתן הקידושין לתוך ידה, אלא כיון שרצת לזרוק לה קידושה וזרקם בין לתוך ידה בין לתוך חיקה או לתוך חצירה או לתוך שדה שלה הרי זו מקודשת. היתה עומדת ברשות הבעל צריך שיתן לתוך ידה או לתוך חיקה."

פשט: לא צריך דווקא לתת את הקידושין לתוך ידה. כל עוד היא מסכימה, הוא יכול לזרוק לידה, לחיקה, לחצרה, או לשדה שלה. אבל אם היא עומדת ברשותו, הוא חייב לתת לידה או לחיקה ממש, כי הוא לא יכול "לתת" ברשותו שלו — זה לא יצא ממנו.

חידושים:

1. "רצת" פירושו לא שהוא רוצה לזרוק, אלא שהיא מסכימה לאופן הנתינה — היא חייבת להסכים שהוא יזרוק, ושהמקום שזה נופל יהיה מקום הקבלה.

הלכה: רשות של שניהם — ספק קידושין

דברי הרמב"ם: "היתה עומדת ברשות שהיא של שניהם וזרק לה קידושה מדעתה הרי זו מקודשת קידושי ספק. ואפילו אמרה לו הנח קידושי על מקום זה ואותו המקום של שניהן הרי אלו קידושי ספק."

פשט: כאשר המקום שייך לשניהם (שותפות), אפילו היא אומרת לו במפורש "הנח זאת כאן" — זה רק ספק קידושין.

חידושים:

1. הספק הוא ספק בהלכה, לא ספק במציאות. זה מוכח מהעובדה שאפילו כאשר היא אומרת "הנח קידושי על מקום זה" — היא יודעת בבירור איפה זה מונח — זה עדיין ספק. הספק הוא: האם הנתינה ברשות של שניהם נחשבת הלכתית כ"הגיעה לרשותה".

2. סברא למדנית: בקידושין הכסף/שטר צריך לצאת מרשותו ולהגיע לרשותה. ברשות של שניהם — זה הגיע אליה (כי זה גם שלה), אבל זה לא יצא ממנו (כי זה גם שלו). לכן זה ספק אם זה נחשב נתינה.

הלכה: רשות הרבים / רשות שאינה של שניהם — קרוב לו / קרוב לה

דברי הרמב"ם: "היו עומדין ברשות הרבים או ברשות שאינה של שניהם וזרק לה קידושה — קרוב לו אינה מקודשת, קרוב לה הרי זו מקודשת, מחצה למחצה... הרי זו מקודשת בספק. כיצד הוא קרוב לה

תמלול מלא

וספיקות בקידושין

הקדמה לפרק ד'

פרק ד' מהלכות אישות — קידושין לרצונה, מקדש נשים רבות,

ר' יצחק: טוב. היום נלמד את הפרק הרביעי מהלכות אישות. כן?

ר' יואל אשר: כן, פרק ד'. אז בפרקים הקודמים למדנו את עיקר ההלכה של קידושין, את שלושת מיני הקידושין, את האמירה איך צריך לתת קידושין, את הגיל מתי האב ומתי האישה עצמה, שליחות, ולבסוף את מצוה מן המובחר איך צריך לעשות זאת. וכאן נכנסים לפרטי דינים שונים, ספיקות ושאלות, האם הקידושין הם קידושין טובים, האם היה מספיק רצון, וכדומה. כך אומר הרמב"ם. כן, נכונה ההקדמה?

ר' יצחק: כן, כן, אני חושב שהם למדו זאת קודם. טוב מאוד. אז הדבר הראשון שנדבר עליו הוא הנושא של רצון. הם למדו שהיא הולכת ללא הקדמה. הם למדו שאשה... הרמב"ם הולך לעשות את ההקדמות בעצמו.

הלכה א – האשה מתקדשת אלא לרצונה

ר' יואל אשר: בואו נלמד. הרמב"ם, **אין האשה מתקדשת אלא לרצונה**. אישה יכולה להתקדש רק לרצונה כשהיא מסכימה. ואם היא לא מסכימה, **והמקדש אשה בעל כרחיה, אינה מקודשת**. היא לא מקודשת.

ר' יצחק: זה לא עובד. זה אולי פשוט, כאילו זה אותו דבר פעמיים, נכון?

החילוק בין איש ואישה – תלויה וקידש

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, **אבל האיש שאנסוהו עד שיקדש על כרחו**,

ר' יצחק: מה קורה במקרה הפוך. מכיוון שאיש אמר זאת לרצונה, אז אפילו מישוהו שמקדש אישה בעל כרחו, אפילו עם איזושהי סברא, היא הבטיחה הרבה כסף אולי, אולי אפילו היא אומרת בסוף שהיא מסכימה.

ר' יואל אשר: או קצת, היא מושיטה את היד לטבעת, אבל זה בעל כרחיה, מפעילים עליה לחץ, וכדומה, היא לא רוצה. נכון. אז אחת מקודשת. אבל האיש שאנסוהו עד שיקדש על כרחו, אנסו אותו, כופים אותו שיתן טבעת לאישה. הוא לא עושה זאת מרצון. **אבל הרי זו מקודשת** כך, אבל למעשה כן מקודשת.

למה? איך צריך ללמוד את ההלכה כך? למעשה הוא מקבל דבר טוב לדעתי, הוא מקבל אישה. אבל למה אנשים צריכים לדחוף אותו? אני לא יודע מי צריך להפעיל עליו לחץ, הוא לא מוכן למהלך גדול. אבל אנחנו יודעים שזה דבר טוב. אז יש הלכה שכאשר אדם עושה קנין לאחר

ר' יצחק: שהפעילו עליו תלויה וקידש,

ר' יואל אשר: יש הלכה תלויה וזבין, תולים באדם שימכור משהו, והוא הלך ומכר זאת, הוא קיבל את הכסף, אז זה קנין. אז קנין יכול להתרחש בעל כרחו.

דיון: השיטות בחילוק הזה

ר' יצחק: טוב מאוד. יש הרבה מאוד למדנות בזה, זה מאוד בעייתי. הראב"ד לא ממש מסכים, כלומר הראב"ד אומר רק מה אני צריך להוציא, אז אולי לכאורה באישה צריך זה גם לעבוד. ובגמרא כתוב שתלויה וקידש הוא מקודש, והגמרא מסבירה מאוד למה, כי זה כמו תלויה וזבין, והגמרא מבהירה את החילוק שמה שאין כן אשה, בעל כרחיה לא טוב.

ר' יואל אשר: למה באישה? לפי אותו חשבון היינו צריכים לומר שהאישה... שזה יעבוד אפילו בעל כרחיה, בדיוק כמו שזה יכול לעבוד באיש. אבל מכיוון שהאיש עושה דבר שלא כהוגן, הוא עושה דבר לא נכון, כמו שהרמב"ם אמר בסוף הפרק הקודם שזה לא דבר נכון מדברי חכמים, צריך להיות ברצון, החכמים הפקיעו את הקידושין. אז האחת מקודשת היא הפקעת דרבנן. זה אומר הפקעה מדאורייתא, לא צריך להיות גט, אבל זו הפקעה והרבנן לקידושין, ממילא שלחכמים יש את הכוח.

ר' יצחק: כך כתוב בגמרא שלנו. לא ברור שהרמב"ם מתכוון לכך. הרמב"ם לא אומר טעם. אנחנו לא יודעים. אבל על כל פנים, הרמב"ם מביא את החילוק הזה. אפשר לחשוב על הרבה דברים, כמו שהתחלתי לומר. ראשית למעשה הוא עושה קנין, ראשית בעל כרחיה הוא יכול גם לזרוק טבעת לביתה ולומר את מקודשת, כי הוא יראה שאפשר להניח ברשותה.

ר' יואל אשר: הוא לא עושה את החילוק הזה גם. הוא לא אומר שאם מניחים על אצבעה, היא הושיטה את אצבעה כן.

ר' יצחק: בקיצור, זה לא ברור לי. הפרטים, הרמב"ם לא נכנס לפרטים. הוא גם לא אומר שזו סתם גזירה.

ר' יואל אשר: הוא לא אומר על דרבנן, הוא לא אומר לנו.

ר' יצחק: כאילו עם דרבנן, זה לא כתוב. אם מישוהו רוצה, הוא יכול ללמוד כאן ארבע שעות ולהקשיב.

סברות אחרונות בחילוק הזה

ר' יואל אשר: אני אומר, אפשר לשמוע די פשוט שלכפות על אישה זה יותר דבר שצריך לחשוש ממנו... כאילו נשים צריכות הגנה יותר מקידושין בעל כרחיה מאשר גברים. אז עשו גזירה. איש שנאנס זה דבר מאוד נדיר, ועל זה לא עשו את הגזירה של הפקעת רבנן לקידושין.

ר' יצחק: אני שומע. אני לא יודע למה אתה אומר כך, אבל כך... אני שומע.

ר' יואל אשר: זה לא מפורש.

ר' יצחק: אומר הרב, המגיד משנה אומר אבל ספרים אחרים. המגיד משנה אומר שאישה שמתקדשת בכרחיה היא תקועה, כי האיש יכול לקבל אותה לתת או לא לתת. מה שאין כן איש, הוא אף פעם לא תקוע, הוא במקרה הגרוע ביותר מחר, אם הוא לא רוצה, הוא רוצה לתת גט.

ר' יואל אשר: אוי מאוד יפה,

ר' יצחק: מגיד משנה. כך אומר המגיד משנה הקדוש. הטורי זהב אומר אפילו, איי, יבוא אדם היום ויאמר, נו, אבל היום יש אחד מדברי נגשם, אני לא יכול לתת גט. אומר לו הטורי זהב, לא, אתה יכול מאוד. רבי נגשם לא התכוון שכופים אדם.

ר' יואל אשר: אבל מתכוונים למקרה כזה, פוגשים חבר. אחד בא ואומר שהתקדשתי כי כפו עלי, האם יתנו לו לעבור

ר' יצחק: על איסור אשת איש? כך היא הטענה של הטורי זהב. אבל זה הכל לפי הטענה. יש מי שאומרים שלרמב"ם יש סיבה מדאורייתא, ולא...

ר' יואל אשר: יש חלק מהגמרא של הפקעת רבנן, עושה שלא בפניו.

ר' יצחק: יש מי שאומרים שהרמב"ם לא צריך להגיע לכך. יש סברות שאומרות שיש סיבות אחרות לחלק. על כל פנים, ההלכה נשאר בוודאי כך.

הלכה ב – ויש לאיש לקדש נשים רבות כאחת

ר' יצחק: אומר הרמב"ם הלאה,

ר' יואל אשר: ויש לאיש לקדש נשים רבות כאחת, אדם יכול לקדש מספר נשים בבת אחת, אבל מובן שהוא צריך להקפיד שקידושי הכסף צריכים להיות שווה פרוטה. לא מספיק שיש שווה פרוטה בקידושין, אלא צריך להיות לכל אישה שווה פרוטה, **אם קידש בכסף פרוטה לכל אחת ואחת**. ובשטר, צריך מן הסתם לעמוד לכל אישה בנפרד או מה?

ר' יצחק: אה, אולי אפשר לעשות שטר אחד, שכתוב בו כולן?

ר' יואל אשר: אני לא יודע. כן, אבל צריך לכתוב את כל השמות, ועל דעת כולן

ר' יצחק: שכתוב את שמותיהן.

ר' יואל אשר: ויש לאחת מהן או לאחר. גם כאשר אדם מקדש מספר נשים, אחת מהנשים יכולה להיות השליח של כולן, כמו שלמדנו שהבת עצמה יכולה להיות השליח. או שהוא יכול להעמיד להן שליח **לקבל הקידושין על ידי כולן מדעתן**, הוא יכול שכולן יחד יסכימו שאותו שליח יקבל מדעתן.

ר' יצחק: יוצא, כל הדברים האלה, ההלכה היא לכאורה הקדמה להלכה הבאה שתהיה מקרה מסוכך של זה. ממילא צריך לומר את הכלל, אדם יכול לקדש שלוש ארבע נשים בבת אחת, וזה יכול להיות אפילו באותה פעולה, כי הן עושות כולן שליח לאדם אחד שיהיה שליחן, ממילא יוצא הכל בבת אחת.

הלכה ג – המקדש את האשה ונתן קידושיה ביד חברתה

ר' יצחק: עכשיו זה כך,

ר' יואל אשר: שאלות שקורות ב...

ר' יצחק: מה שלא כך? כשזה לא כל כך ברור. כן.

המקרה של "ואת נמי"

ר' יואל אשר: כן. **המקדש את האשה**, אה, בהתבסס על כך שאפשר לקדש כמה נשים, כמו שאתה אומר. אחד מקדש אישה, ונתן קידושיה מדעתה **ביד חברתה**. היא נותנת זאת לשליח, לחברה של האישה, וכל השלושה יודעים למי הוא נותן עכשיו קידושין. אבל עכשיו, לאחר שהוא נותן את הקידושין, הוא קורא לחברה, לאישה, **כשנתן הקידושין לידה**, אתה יודעת, **ואת נמי**, הקידושין יהיו גם בשבילך. אם כן, אני גם אקנה אותך עם זה. **וכיוצא בזה**, והיא מסכימה, קצת.

אבל אם לא היה ברור שהוא אמר "אני רוצה גם אותך" והיא הסכימה, אלא הוא נתן לאחת, והוא אמר "ואת", והוא לא הסביר יותר, **וסתם ולא פירש**. אז עכשיו מתחילה השאלה מה הוא התכוון ב"ואת". אז מה ההלכה? זו שקיבלה את הקידושין, מזו שאמר לה "ואת", החברה, היא **ספק מקודשת**. למה? **שמא לא נתכוון אלא לראות מה בליבה**, אולי הוא כאילו בדק את המים, כמו שאומרים. הוא אמר "ואת", **וכאילו אמר לה ואת מה תאמרי בדבר זה?** ומכיוון שזה לא היה כך, זה לא היה לשון קידושין,

ר' יצחק: אלא שאלה האם עם הפעולה הזו תהיה מקודשת. נו, אולי את רוצה גם? בסדר, נדבר על זה.

ר' יואל אשר: ואולי היא קיבלה מהחברה, אולי היא התכוונה גם שהיא מסכימה. **שהרי זה עדיין שואלה לראות מה בליבה**,

ר' יצחק: היא עדיין לא החליטה.

ר' יואל אשר: זה מקרה מעניין. לא תמיד יש ספק מקודשת, אלא במקרה שהיא אומרת אחר כך שהיא בעצם היה לה רצון, אבל לא ברור מה האמירה הייתה.

ר' יצחק: אם היא לא רצתה, שהיא לא רוצה,

ר' יואל אשר: מתחילה השאלה. אז היא רצתה, והשאלה היא, האם הלשון "ואת" היה מילים נכונות של קידושין?

ר' יצחק: לא, יכול להיות שהיא קיבלה. לכן הוא אומר "ולפיכך קיבלה". בכל פעם אני ניגש לאישה,

ר' יואל אשר: אני אומר, נו, היכנס,

ר' יצחק: אני לוקח את זה. אם אין את המעשה עם החברה, אז הנטילה היא ראייה שהיא...

ר' יואל אשר: אבל מה את לוקחת? אה,

ר' יצחק: כאן היא לוקחת זאת בשביל החברה.

ר' יואל אשר: זה לא כל כך ברור.

ר' יצחק: נכון, היא לוקחת זאת בשביל החברה. היא לוקחת זאת כי אולי נראה מחר. אם רואים מחר, אז פשוט שלא עכשיו.

ר' יואל אשר: וזה לא ספק מקודשת.

ר' יצחק: זה נשאר ספק.

הלכה ד – התקדשי לי בדינר זה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה, מה קורה במקרה כזה? **התקדשי לי בדינר זה**. איש נותן לאישה.

ר' יצחק: אני יכול להכניס כאן את מה שאמרתי עכשיו. בדרך כלל "התקדשי לי בדינר זה", והיא לוקחת זאת, זה מספיק. אבל מה אם היא לא עושה כך?

נטלתו וזרקתו – כשהיא זורקת את זה

ר' יואל אשר: אלא... היא גם לא אומרת אני לא רוצה. אלא היא עושה מעשה מוזר כזה. היא לוקחת את הדינר, **נטלתו וזרקתו לפניו**, היא זורקת את זה לפניו, או שהיא זורקת את זה לים, או לאש, או לדבר האבד, אני לא יודע, לבור, **אינה מקודשת**. כי היא אמנם לא אמרה, אבל היא הראתה עם שפת הגוף שלה, עם המעשה שלה, מה היא רוצה. לאף אחד אין ספק בכך שזה אומר שלא הסכימה.

אמרה לו נתנה לאבי – כשהיא אומרת תן זאת לאבי

אבל מה יש כאן? מקרה נוסף. **אמרה לו**, אתה יודע מה? תן זאת לאביך. למה אתה לא לוקח את אביך? אם אתה מחפש אישה, קח את אביך לאישה. **או לאביך**, תן זאת לאביך. **או לאיש פלוני**, תן זאת לפלוני. **ונתן אינה מקודשת**, כי... זו דרך לומר, "הלו, משה, חפש אותי". וזו גם דרך למחות.

ר' יצחק: כלומר, אם היא אומרת ישירות, "אתה רוצה לקדש? הא, אולי תן זאת לאבי".

ואם אמרה שיקבלנו לי – כשהיא עושה אותו שליח

ר' יואל אשר: אבל כשהיא אמרה כך, והוא נתן זאת לאב...

ר' יצחק: **ואם אמרה**, לא,

ר' יואל אשר: אם היא אמרה, "לא, תן זאת לאבי, הוא יקבל זאת במקומי", זה מין שליחות. **ונתן...** מעניין, הוא לא מינה אותה לשליח.

ר' יצחק: לא, היא מינתה.

ר' יואל אשר: שוב. לא, היא מינתה באמירה לאיש, אבל היא גם אמרה לאביה, "אני ממנה אותך להיות שליח". למדנו קודם, צריך לומר, צריך לעשות לשליח.

ר' יצחק: נו, עושים אותו כך, שליח לקבלה.

ר' יואל אשר: צריך לומר לאיש? כן, בוודאי. הוא לא יודע, הוא מקבל, אבל מציבים את המעשה שסתם ניגשו.

ר' יצחק: מי התכוון? זה אומר **שיקבלנו לי** – זה אומר, אני עושה אותו שליח.

ר' יואל אשר: השליח לא צריך לדעת שהוא שליח.

ר' יצחק: שליח לקבלה לא צריך לדעת. בסדר. הוא צריך לדעת. לא, הרמב"ם אומר, שליח לקבלה צריך אפילו עדים. לא. הוא צריך... נו, יש כאן עדים. הרי כתוב כאן עדים.

ר' יואל אשר: האיש לא העמיד עדים לקידושין.

ר' יצחק: לא כתוב שהעדים צריכים לראות את השליח בשעת מעשה.

ר' יואל אשר: בסדר, **ונתן הרי זו מקודשת**, כי זה היה קידושין. הוא לא מתכוון כי זה הקידושין, הוא מתכוון לומר שזה כן לשון של רצון.

ר' יצחק: נכון, זה החשבון.

קידושי ספק: מצבים שבהם לא ברור אם הקידושין חלים

הלכה: "הניחתו על הסלע" – אם היא אומרת שיניח את זה על אבן

ר' יצחק: אם את אומרת "תן זאת לפלוני" סתם, אז פשוט תן זאת לעולם.

ר' יואל אשר: והוא אכן נתן.

ר' יצחק: כשאת אומרת "שיקבלנו לי", והוא אכן ציית. בוודאי הוא ציית, הרי הוא לא אמר.

ר' יואל אשר: אבל המילה היא ש"לפלוני בשבילי" זה הפשט. לא אומר תן זאת לאב, תן זאת לי אבל דרך האב.

ר' יצחק: הוא מביא אכן שהחלוקה מחוקק טוען שכשהוא נותן זאת לאב, צריך לומר לו, "אני נותן לך זאת לקידושי בתך", כי אחרת הוא לא יודע. לא כתוב כאן ברור.

ר' יואל אשר: זה הרי "שיקבלנו לי". אה,

ר' יצחק: מניחים

ר' יואל אשר: שהיא נתנה לו כסף,

מהפירות הטובים. **"ואמר לה"** - והוא אומר לה, כן, המוכר אומר לה,

ר' יצחק: "אם אתן ליך תהי מקודשת לי?"

ר' יואל אשר: - אם אתן לך, תהיי מקודשת לי? **"אם אמרה הין ונתן לה, הרי זו מקודשת"** - כי הוא נתן על דעת זה, יש כאן מוכר, עדים, והיא קיבלה על דעת זה, הרי זו מקודשת.

"אבל אם אמרה" - אבל אם היא ענתה, **"תן, תן, השלך לי"** - זרוק לי,

ר' יצחק: "או תן לי מתן" - או,

ר' יואל אשר: תן, תן, תן, כמו שאפשר ללמוד אולי שמישהו היה יכול לחשוב "תן" - כן, אני מסכימה. אבל "תן תן" לא אומר הסכמה. או שהיא אומרת "זרוק לכאן". **"או דברים שענינם לא תשחק עמי בדברים אלו"** - אל תתעסק עכשיו בשידוכים, עכשיו אני כאן בשביל פירות. **תן בלבד, ונתן,**

ר' יצחק: אינה מקודשת. ואחר כך היא צריכה לשלם על הפירות, או שזה היה מתנה?

ר' יואל אשר: אה, לכאורה היא לא צריכה לשלם, כי אולי הוא היה לו את... אני לא יודע.

ר' יצחק: הוא הפסיד את הכסף. לא, מתן זה אומר מתנה. הוא נתן מתנה, אבל מתנה זה מאוד יפה. היא מתכוונת, הנקודה היא יותר, זה יותר הנוסח. יש מישהו שאומר, נו מה, קידשתי? כן, בסדר, כבר חשבתי עליך, אין בעיה. זה מקדש בשוק, לא? זה ממש בשוק, על זה צריך לתת מלקות. אבל אם היא אומרת, כן, אתה יודע מה? תן מתנה. בקיצור, תתבלבל בראש עם הקידושין שלך.

הלכה: שותה ביין - אותו דין עם יין

ר' יואל אשר: מאוד טוב. **"וכן אם היה שותה ביין"** - הוא שותה יין, הוא שותה יין. **"ואמרה לו"** - היא מקנאה, היא אומרת "תן לי גם כוס יין". **"ואמר לה אם אתן לך הרי את מקודשת בו, ואמרה לו השקני השקות"** - תן, כן. **"או תן השקה השלך, אינה מקודשת"** - כי היא לא אמרה "השקני ובוזה אהיה מקודשת". **"אינה מקודשת, שאין הדברים מראין אלא השקני בלבד ואל תשחק עמי בדבר אחר"**. תן לי לשותה,

ר' יצחק: "אל תשחק עמי בדבר זה". זה אומר, זה הפוך. זה כל המצבים, שיפוט על המצבים. עומד אדם, הוא שותה, נו, תן לי כוס. "הרי את מקודשת לי", תן לי כבר את הכוס. בקיצור, לא מקודשת. נכון? כן. ואותו דבר, אם היא אומרת "הן", אז יש לזה אותו דין, נכון? זה החידוש, הנקודה. אז זה כל הענינים של האם יודעים שזה מקודש.

עכשיו אפשר ללמוד קצת על עדים,

הלכה ד: המקדש בעד אחד - עדות בקידושין

ר' יואל אשר: כן? אומר הרמב"ם,

ר' יצחק: כאן הרמב"ם הולך לומר מה הדין של קידושי ספק. אולי כאן זה הסוף של כל ההדחות.

ר' יואל אשר: אז אנחנו למדנו כבר שצריך עדים, הולך הרמב"ם לומר קצת יותר על זה. **"המקדש בעד אחד"** - הרבה פעמים יש שעד אחד הוא גם חזק כמו שני עדים, אבל בקידושין לא. **"המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין, אף על פי ששניהם מודים"** - אפילו שניהם מודים, זה לא ספק. אבל עדים לא באים ל... הענין של עדים הוא לא שחוששים שמישהו לא יודה, אלא עדים זה דין בקידושין.

ר' יצחק: על זה יש חקירות שאולי אתה סובר "חב לאחרני". יש תורה כזאת, וזכר, איך אדם לא קידש את חוה? לא היה "חב לאחרני", כן. יש מי שטוענים שאחת הבעיות היא שלא היו עדים.

אז אני טוען שלא צריך בכלל קידושין, כי קידושין זה אומר להיות מיוחד אחד עם השני,

ר' יצחק: "אבא, אותו כסף, אותו כסף,

ר' יואל אשר: היה הקידושין שלי". האב צריך לדעת, כי השליח צריך לדעת כאילו מה הוא עושה כשהוא עושה את השליחות. אני לא יודע,

ר' יצחק: אני לא יודע, אני לא יודע. גם לא ברור לי שהוא צריך אפילו להיות פיקח. היא יכולה לומר שהוא יכול לקבל את הכסף בעצמו.

ר' יואל אשר: לא ברור. אבל כאן העיקר הוא שהלשון "שיקבלנו לי" היא לשון של רצון,

ר' יצחק: לשון שהיא רוצה.

דברי הרמב"ם: "הניחתה על הסלע" ו"תנהו לכלב"

ר' יואל אשר: אמרה לו, מה קורה כך? **"הניחתה על הסלע"** - הנח את זה על האבן, **אז אינה מקודשת**, כי זה כמו לזרוק. אבל **"ואם היה סלע שלה"**, אם זו האבן שלה, אז פשוט שהיא הולכת לקנות זאת דרך זה שמניחים את זה במקומה.

כמו **תנהו לעני**, זה אומר תן זאת לפלוני, לא לי. עני זה יותר גרוע,

ר' יצחק: אבל הנקודה היא שתנהו לעני אומר לא קידושין.

ר' יואל אשר: **תנהו לכלב אינה מקודשת, ואם היה כלב שלה**, אז הוא כן התכוון לומר שיש לה הוצאת כסף, שהיא צריכה כל הזמן להאכיל את הכלב, והוא נותן לה מתנה של האכלת הכלב.

מה שאין כן עני הסמוך עליה, אפילו היא דואגת לפלוני, היא נותנת לפלוני כסף, אבל זה לא כמו לכלב שלה. אין דבר כזה עני שלה. יש אנשים שיש להם עני שלה.

ר' יצחק: כן, זה מה שזה אומר, יש עני שלה, אבל זה עדיין... אני חושב שזה עדיין העיקר מן הנישואין. אם היא אומרת תנהו לא ותקדש, אז הרי אין שאלות.

ר' יואל אשר: אז תנהו לכלב, אפשר לשמוע שהכלב שלה נהנה מזה.

ר' יצחק: זה הכל קצת מצבים מוזרים מאוד. צריך לדעת מה היא מתכוונת.

כלב רץ אחריה - ספק קידושין

ר' יואל אשר: והחלק הבא אומר את זה עוד יותר כשהחלק האב אומר, מה קורה כשיש כאן כלב, כלב שלה והכלב רץ אחריה. ****ואמרה לו תנהו לכלב זה****, אז אתה מבין מהקונטקסט מהרקע ש... אה, זה ספק, כי זה יכול גם להתכוון לשלילה. זה יכול להתכוון... **הכלב רץ אחריה,**

ר' יצחק: זה לא שאתה הולך לכלבים, זה יכול להתכוון שבוזה שאתה מציל אותי מהכלב, תעשה לי טובה. הוא עושה לה אכן טובה לפי

ר' יואל אשר: כלי דעת כתב אחריה. אחריה,

ר' יצחק: רץ אחריה. רץ אחריה. הוא עושה משהו בזה ש... ש... אבל עם כל זה, אולי זה מתכוון יותר, כלב הוא עדיין כלב.

בקיצור, הוא אומר שאולי הוא מתכוון לומר, כך הוא מביא מרש"י, מרבינו חננאל, שכל יהודי הרי מחויב להציל יהודי אחר מכלב, זו הרי מצווה, "לא תעמוד על דם רעך". אז, היא לא מתכוונת לקידושין שלך, היא מתכוונת סתם, נו, אתה רואה הרי כלב רץ אחרי, עשה קודם אותה מצווה לפני שיצאת ידי מצוות קידושין.

ר' יואל אשר: יש לי מאוד פחד, קיבלתי ידיעות שהוא שלח את

ר' יצחק: הכלב להיות הכלב שלו. כל המעשיות האלה מדברות כמו שאתה אומר בדרך כלל שהיא יודעת, כי אם היא רוצה היא יכולה מחר לתת עוד קידושין, אין בעיה עם כל הספק.

ר' יואל אשר: מדברים כאן באופן שהיא נסעה וכדומה, האם צריך גט, האם היא אשת איש, אלמנה.

הלכה: מוכר פירות - "תן לי מעט מאלו"

ר' יואל אשר: אז, מה קורה במקרה כזה? **"היה מוכר פירות או כלים וכיוצא בהן, באת אשה ועמדה ואמרה לו תן לי מעט מאלו"** - תן לי

הלכה ז' (המשך) — הכחשת האשה בקידושי ספק

ר' יואל אשר: לפי מי שלומדים שספק זה שונה מדברי סופרים, אכן קשה כאן קצת, אבל לפי הרמב"ם זה מסתדר.

ר' יצחק: יש מחלוקת גדולה מה הפירוש פסולי מדרבנן, אבל על כל פנים,

ר' יואל אשר: כך כתוב בלשון "קידושי ספק".

ר' יצחק: זה מסביר ברור למה נקרא קידושי ספק, חוששים. אולי יש כמו ספק להלכה,

ר' יואל אשר: האם פוסקים באמת כך, האם זה באמת קשה,

ר' יצחק: או מה. יכול להיות ספק להלכה.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, "ואפילו כפרה האשה והכחישה את העדים ואמרה לא קידשתני", לא עוזר. "כופין אותה ליקח הגט".

ר' יצחק: מה ההכחשה? הוא אומר, לא רלוונטי. אם הם עדים כשרים,

ר' יואל אשר: ומדברים הרי על הצד שהם עדים כשרים,

ר' יצחק: צריך לחוש. אה, זו המילה. אה,

"וכן דין כל קידושי ספק" — לחומרא לשני הצדדים

ר' יואל אשר: טוב. "וכן דין כל קידושי ספק". הוא כבר מנה כמה פעמים דבר שכשיש ספק, כשיש ספק מה הוא התכוון במילותיו.

ר' יצחק: זה תמיד אותו דבר.

ר' יואל אשר: זה תמיד, "אם רצה לכונוס חוזר ומקדש ודאי". הולכים לחומרא לשני הצדדים. "ואם לא רצה צריכה ממנו גט מספק".

ר' יצחק: כן, צריך להבין את זה קצת, כי "אם רצה לכונוס", אני מתכוון, למה הוא צריך עוד קידושין?

ר' יואל אשר: כי יש הרי ספק האם הוא עשה את מצוות הקידושין, האם מצוות הקידושין היתה טובה, האם הוא כבר קנה. מה הבעיה? כל הפירוש מעניין.

ר' יצחק: כי זה איסור? כי זה חיוב?

ר' יואל אשר: לא, כי הוא לא עשה קידושין. הוא צריך להתחיל את החיים עם אישה עם קידושין, והוא עדיין לא עשה קידושין, רק מספק. לחומרא, לוקחים לשני הצדדים לחומרא. "צריכה ממנו גט" גם רק מספק, מאותה סיבה.

ר' יצחק: אני שומע מה שאתה אומר.

ר' יואל אשר: בסדר.

ר' יצחק: משהו חשבתי שיש לי קושיא על זה, אבל נראה שזה מסתדר.

ר' יואל אשר: הקושיא נענתה. בסדר. כן?

הלכה ח' — קידושי קטנה יתומה (או שיצאה מרשות אב)

ר' יואל אשר: קידושין פשוטים.

ר' יצחק: אז, למדנו קודם שקידושין צריך להיות... הם לא למדו כראוי. עכשיו הם לומדים. הם למדו שאפשר לקדש גדולה, קטנה. בקיצור, כל דבר יכול רק גדול לעשות בדרך כלל. אומר הרמב"ם,

ר' יואל אשר: "קטן שקידש אין קידושי קידושין", הוא לא עשה כלום. אבל מה קורה במקרה כזה? וגם למדנו כבר שאם קידש קטנה, זה לא עוזר, צריך לתת לאב דווקא. אבל מה קורה במקרה כזה? קטנה שהיא יותר קטנה מסובכת. בוא נראה, "גדול שקידש את הקטנה היתומה". קטנה שאין לה אב, אז אין את האב למי לתת. או "קטנה שיצאה מרשות אב". או קטנה שהלכה בחוצפה והתחתנה, חתונה מזויפת, והוא מת, והיא יצאה מרשות אב.

ר' יצחק: רגע, חתונה אמיתית,

ר' יואל אשר: למה מזויפת? לא, היא לא יכלה, החתונה לא היתה קידושין.

ר' יצחק: לא, לא, לא,

ר' יואל אשר: "אסור לכל אדם", אין כאן "כל אדם".

ר' יצחק: אבל יכול להיות אחרים אומרים שלא צריך עדים, כי הרי אין "חב לאחריני". בסדר, זה סתם תורות פורים.

הלכה: פסולי עדות — של תורה, של דברי סופרים, ספק פסולי תורה

ר' יואל אשר: בסדר. אומר הרמב"ם, "קל וחומר למקדש בלא עדים" — לגמרי בלי עדים "אין חוששין לקידושין".

עכשיו, מי כשר? אם מישוהו מקדש "בפסולי עדות של תורה" — יש הרי איפשרו הלכות עדות, כן? איפה בהלכות עדות, נכון? חושן משפט בספר קנין או...

ר' יצחק: הרמב"ם, בוודאי, בהלכות עדות.

ר' יואל אשר: יש הלכות עדות. מי שפסול מן התורה לעדות — מישוהו

ר' יצחק: כבר היה קצת על זה בהלכות קידוש החודש אם אתה זוכר. פסולי עדות מן התורה, פסולי עדות מדרבנן.

ר' יואל אשר: מה קורה "בפסולי עדות של דברי סופרים"? פסולי עדות מדברי סופרים, דברים שהחכמים תיקנו שגם הם יהיו פסולי עדות. "או בעדים שהן ספק פסולי תורה" — יש ספק אם הם בגדר ספק פסולי עדות מן התורה. אז כך, אם רצה לכונוס, אם הוא רוצה באמת לקנות, הוא רוצה חתונה איתה, ועכשיו יש בעיה, מישוהו העלה סוגיה שהעדים אולי לא היו כשרים, שיעשה מהר, חוזר ומקדש בכשרים, שיקח עדים כשרים.

ואם לא רצה לכונוס, מה עכשיו הדבר? הוא תקוע בספק, כי עדים שהם ספק פסולי תורה, ואותו דבר פסולי עדות של דברי סופרים. יש לפעמים, למה פסולי עדות של דברי סופרים נקרא ספק אני לא יודע. היו לנו קודם דברים שלא כשר מדברי חכמים.

שאלה טובה. אה, אולי זה כי אין נפקא מינה מדרבנן לקידושין ממנה. כשזה לא כשר מדרבנן, צריך להיות נפקא מינה מדרבנן לקידושין ממנה. אבל סתם כשזה לא כשר מדרבנן, וכשמהתורה זה כן כשר, צריך לחוש לחומרא. צריך גט מספק.

דיון: למה פסולי עדות של דברי סופרים הוא ספק?

ר' יצחק: לא מובן לי. למה יהיה מספק? שיהיה מדרבנן. מה שייך מספק? איזה ספק?

ר' יואל אשר: לא, מהתורה זה כן כשר, רק מדרבנן זה לא כשר.

ר' יצחק: אז איפה יש דבר כזה? זה לא, זה כשר. זה כשר מדאורייתא,

ר' יואל אשר: ופסול מדרבנן.

ר' יצחק: זה כקידושי ספק. כך מביא המגן נשמה, הוא אומר שזה כקידושי ספק.

ר' יואל אשר: חכמים תיקנו דבר כזה. זה גט מדרבנן בעצם. זה גם כך, ספק פסולי תורה זה גט מספק, ושל דברי סופרים זה גט מדרבנן. בעצם שניהם, כי פסולי תורה זה הרי גם רק חיוב מדרבנן לפי הרמב"ם. שניהם זה רק מדרבנן צריך גט. ספק פסולי תורה, הספקא דאורייתא לחומרא זה מדרבנן. אז בעצם צריכה ממנו גט מדרבנן אפשר לקרוא לזה.

לפי מי שלומדים שספק זה שונה מדברי סופרים, אכן קשה כאן קצת, אבל לפי הרמב"ם זה מסתדר.

ר' יצחק: יש מחלוקת גדולה מה הפירוש פסולים מדאורייתא, פסולים מדרבנן, אבל על כל פנים,

ר' יואל אשר: כך כתוב בלשון קידושי ספק.

ר' יצחק: למה נקרא קידושי ספק? חוששים. אולי יש כמו ספק להלכה.

ר' יואל אשר: האם פוסקים באמת כך, האם זה באמת קשה או מה?

ר' יצחק: לא יכול להיות ספק להלכה.

ר' יואל אשר: לא יכול להיות.

קידושי ספק, קידושי קטנה, וקידושי חרש — הלכות אישות פרק ד'

גירושין. אז יש דבר כזה שנקרא מיאון. וזו היא הנקראת ממאנת. היא לא צריכה גט.

ר' יצחק: אה, זה כן תרגום של המילה שלי, רואה? הדא דכתיב ממאנת. הוסף את המילה העשרים ואחת.

ר' יואל אשר: מאוד טוב. זו צורה של גירושין, כמו שכשיש קידושין דרבנן, זה כמו הגט.

ר' יצחק: במקום גירושין בא זה.

למה יוצאה בלא גט? — כי הקידושין תלויים

ר' יואל אשר: ולמה יוצאה בלא גט? אומר הרמב"ם, מפני שאין קידושה קידושין גמורין מן התורה, אלא קידושי קטנה זו מדברי סופרים. זה קידושין מדברי סופרים. ממילא והן תלויין, זה תלוי ועומד,

ר' יצחק: לא ברור. בקיצור, הרבנן יכולים לעשות מצב כזה.

ר' יואל אשר: שאם ישבה עם בעלה עד שגדלה, אם היא נשאת עם הבעל עד שהיא נעשית גדולה, אז גמרו קידושה, מתברר שהקידושין מאז הסתיימו עכשיו, ונעשת אשת איש גמורה. ואינו צריך לחזור ולקדשה אחר שגדלה, כי אז מתברר שהקידושין טובים למפרע.

ר' יצחק: קידושין דרבנן יכולים לעשות דבר כזה, שזה הופך לקידושין אמיתיים. אה, כל העניין הוא לכתחילה מדרבנן? אם באמת לא היה עובד, לא היה יכול לעבוד. זה כן יכול לעבוד.

ר' יואל אשר: חכמים עשו את זה לקידושין. כוח חכמים קיים כאן.

ר' יצחק: אבל ואם לא רצת, מצד אחד צריכה למאן. זה לא יכול להיות סתם, היא צריכה להודיע. להעמיד שני עדים ולומר "אני לא רוצה",

ר' יואל אשר: ותצא בלא גט.

דיון: מדוע חכמים עושים מיאון ביתומה, אבל הם נגד קידושי קטנה?

ר' יצחק: דבר מעניין, דבר מאוד חכם שחכמים עשו. מדוע הם לא עושים גם אצל האב שמקדש? כי האב יכול מדאורייתא, לא יכולים לעמוד מולו. אבל כשהאם עושה, כשהיא עושה,

ר' יואל אשר: זה יכול להיות. אני זוכר שהגמרא אומרת שאם מישהו ירצה להתחתן עם יתומה אומללה כזו שאין לה אף אחד, חכמים תיקנו שיהיה דרך כן לסדר.

ר' יצחק: מצד שני, שהיא לא תפסיד,

ר' יואל אשר: משהו כזה. כן. אנחנו רוצים את דעתה. כלומר, כשיש את האב, יש לנו את דעת האב, שזה כמו דעתה. אנחנו הולכים לפי אחד,

ר' יצחק: האב דואג לה. האב הוא אב טוב. אני שואל שאלה, אותם חכמים שעשו מיאון אמרו גם שלא לקדש ילדות קטנות.

ר' יואל אשר: כן, אבל חכמים לא הוציאו ממנו... חכמים היו יכולים לומר, חכמים היו מפקיעים את הרשות של האבות מדאורייתא, שהם עשו תקנה חדשה כמו התקנה. הם לא אמרו את זה, הם עדיין אומרים שמן התורה היא מקודשת. הם אומרים שלא לעשות את זה, הם משאירים את זה לאב, אם יש איזה היכי תמצא למה האב צריך לעשות את זה, אולי האב יכול אפילו מדרבנן.

ר' יצחק: אני שואל שאלה, חכמים לא אוהבים את הרעיון של קידושי קטנה, כך אני רואה מיה. איך זה יכול להיות? עכשיו יש קטנה שאפילו התורה לא מתירה, כי היא תקועה, היא אין לה אביה, היא יתומה, היא גרושה מן הנישואין. חכמים אומרים, "אה, יופי, ברוך השם, יש קידושין". אבל אפילו אז, אז חכמים אומרים, "לא, אנחנו צריכים לעשות מיאון". אתה תופס שזה לא מסתדר, שני הדברים? צריך תירוץ. אולי לא אותם חכמים עשו את שני הדברים? דורות אחרים שתיקנו את שתי התקנות האחרות. אתה מבין את השאלה שלי, נכון? או כמו שאתה אומר, שלפעמים כן חסר,

ר' יואל אשר: נראה שהם משאירים את זה פתוח. אצל היתומה זה עומד כך,

ר' יצחק: שמישהו יגן עליה,

ר' יואל אשר: חכה עכשיו. אה, זה היה על דעת האב, סליחה. האב קיבל קידושין בשבילה. אמרו חכמים שהיא יצאה מרשות אב. כן,

ר' יצחק: אמרו חכמים שהיא יצאה מרשות אב.

שלוש רמות — מתחת לשש, מעל עשר, וביניהם

ר' יואל אשר: ועכשיו היא יצאה מרשות אב. היא יצור מוזר כזה, היא באמת קטנה, אבל מצד שני אין אב שיהיה עליה, יש לה איזו רשות על עצמה. אז כך, "אם היתה פחותה מבת שש", הולכים לגמרי לפי גיל, אומר הרמב"ם, לא תחשוב שהולכים לפי שכל,

ר' יצחק: כמו לגבי למשל מצוות חינוך, כל המצוות.

ר' יואל אשר: אם היא פחות משש,

ר' יצחק: יש שלוש רמות.

ר' יואל אשר: "אף על פי שהיא נבונה לחש ביותר", אפילו היא כבר ברמה כזאת, היא יכולה כבר ללמוד קבלה, היא חכמה, "ומכרת ומבכנת", הכל מאוד טוב, "אין כאן שם קידושין ואינה צריכה למאן", כי מתחת לשש זה אומר ממש לא קידושין. אפילו הביאה אומרת ביאה, אין בזה קידושין.

ר' יצחק: עכשיו,

ר' יואל אשר: "ואם היתה מבת עשר ומעלה", אם היא מעשר ומעלה, "אף על פי שהיא סכלה ביותר", אפילו היא מאוד ילדה טיפשה, ומבחינת חכמה היא עדיין צעירה יותר מזה, אבל "הואיל ונתקדשה לדעתה", למעשה יש לה איזו דעת כי היא כבר עשר, "הרי זו מקודשת למיאון", היא מקודשת כל כך שזה נקרא כמו מקודשת מדרבנן, ויהיה רלוונטי דין מיאון, שהרמב"ם הולך כבר להסביר מה מיאון. היא מקודשת, והיא באמת לא תצטרך גט.

ר' יצחק: אז פחות משש, בוודאי לא. יותר מעשר,

ר' יואל אשר: בוודאי כן. בוודאי כן,

ר' יצחק: איזו קדושה מדרבנן. בין שש לעשר,

ר' יואל אשר: אז בודקים. "בודקין את יופי דעתה", בודקים כמה יפה השכל שלה.

ר' יצחק: יופי זה אומר יפה,

ר' יואל אשר: כמו... ומבכנת זה כך, אם היא יודעת, מבכנת ומכירה עסקי הנישואין והקידושין, היא מבינה מה היא עושה, היא יודעת מה נישואין וקידושין, אז אומרים שזה נקרא מקודשת מן התורה, אני מתכוון מדרבנן, סליחה, זה נקרא קידושין, קידושין מדרבנן, צריכה למאן עדיין, ואם לאו, אם היא לא מבינה מה קורה, היא צעירה וגם טיפשה, אינה מתקדשת למיאון. מי שלא מקודשת לענין מיאון, למעשה היא לא צריכה כלום, היא יכולה ללכת,

ר' יצחק: זה לא נקרא קידושין.

מה זה מיאון?

ר' יואל אשר: עכשיו הולך הרמב"ם לומר, מה זה אומר מיאון? הרמב"ם עדיין לא אמר. אה, זה מעניין, קודם כשהרמב"ם מנה את הקטגוריות, הוא לא מנה את הקטגוריה של מיאון.

ר' יצחק: כן, אבל זה היה...

ר' יואל אשר: זה לא כתוב כל כך הרבה פעמים. וזה רק דבר שרלוונטי במקרה שמקדשים מדרבנן. אומר הרמב"ם כך: כשאומרים שמישהו מקודשת רק מדרבנן, זה אומר שלא צריך גט, אלא מה כן? מיאון. מה זה מיאון? אומר הרמב"ם כך: כיצד מתקדשת למיאון? אומר הרמב"ם כך: שאם נתקדשה, היא נתקדשה, ולא רצת לישב עם בעלה, אחר כך, הקטנה שקיבלה קידושין, לא רוצה להישאר לגור עם הבעל, צריכה למאן, היא צריכה למאן בפני שנים. מיאון זה לשון של... סירוב, מאוד טוב, של אי הסכמה, התנגדות. והיא צריכה לומר כך: איני רוצה בו — אני לא רוצה אותו. ויוצא בלא גט, היא יכולה לצאת בלי גט, כמו שיתבאר בהלכות

הוא בעל דעת, הוא יכול לעשות קניינים, אין לו דין גדול.

ר' יצחק: אה, כן, לא, מדברים על סריס שכבר יש לו דין גדול אחרי ה—

ר' יואל אשר: העשרים או מעל שלושים. בין סריס חמה בין סריס אדם, כמו שהרמב"ם הסביר קודם האם זה דרך מחלה או שמישהו עשה כך. או גרסת אישה של סריס היא אילונית, אישה שמעולם לא התפתחה fully והיא לא יכולה להביא ילדים. **איז הרי אלו קידושין גמורין.** מדברים באופן שהוא יודע שהיא אילונית, אין כאן מקח טעות.

מה קורה עם טומטום ואנדרוגינוס? יש בעיה, כי לא יודעים אם הם יכולים לקדש או אם הם יכולים להתקדש. בשני המקרים, אם הטומטום פעל כאיש או כאישה, או אנדרוגינוס, **איז עס קידושי ספק.** כי על הצד שאם הוא קידש אותה—

ר' יצחק: יכול להיות שהוא אישה והוא לא יכול לקדש. אם היא התקדשה, יכול להיות שהיא איש והיא לא יכולה להתקדש.

ר' יואל אשר: איז הרי אלו קידושי ספק וצריכין גט מספק.

קידושין אצל עריות — הדין של קידושי נדה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך: מה קורה? "**המקדש אחת מן העריות,** מי שמקדש אישה שהיא ערוה. "**לא עשה כלום,**" קידושין לא תופס על ערוה. מהו קידושין שכן תופס בערוה? אומר הרמב"ם, "**חוץ מן הנידה.**" קידושין לא תופס על ערוה. אומר הרמב"ם, אחת מהעריות היא גם נדה, אשתו של אדם שהיא נדה, או סתם אישה נדה, שהיא גם מהעריות, אבל זה דין אחר שנדה היא לא איסור שנשאר לעולם, ממילא קידושין תופסין. כלומר, הכי נמי, עכשיו היא נדה, אבל זה משהו שמשנתנה, מה שאין כן עריות אחרות. **איז "המקדש את הנידה הרי זו מקודשת קידושין גמורין."** אבל אומר הרמב"ם, "**ואין ראוי לעשות כן,**" לא ראוי לקדש נדה.

דיון: מה הפירוש של "ואין ראוי לעשות כן"?

ר' יצחק: מה הפשט? למה הפשט שמה?

ר' יואל אשר: "ואין ראוי לעשות כן".

ר' יצחק: אה—

ר' יואל אשר: כי יש שאלה של יחוד?

ר' יצחק: כלומר קידושין שאינן מסורין לביאה. והרמב"ם סובר שלא ראוי לקדש נדה. אף על פי שהקידושין תופס, אבל לא צריך.

ר' יואל אשר: למה לא צריך? יש בעיה בקידושין, או איזו בעיה צדדית שהולכים להיכשל באיסור נדה?

ר' יצחק: כי זה לא ראוי לביאה. לא, לא, לא, יש מחלוקת בגמרא אם זה עובד, נכון?

ר' יואל אשר: אהא. אז הרמב"ם אומר, לכתחילה צריך להחמיר כמו...

ר' יצחק: אני זוכר. מה כתוב כאן בצד? "ואין ראוי לעשות כן" — שאין ראוי לביאה. הרמב"ם אומר שזה לא לגמרי גומר הקידושין, משהו כזה. הקידושין עובד רק כשהיא נעשית טהורה, ממילא משהו לא ברור.

ר' יואל אשר: הרמב"ם אומר צריך להחמיר בדין של קידושין שאין ראויין לביאה. יש הלכות אחרות לגבי איך הוא צריך להיזהר מנדה, יחוד. אבל כאן זה דבר נוסף שהקידושין עצמו, עם הקידושין עצמו זה לא דבר טוב.

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: משהו כזה. כך נראה כאן. כלומר, זה לא דין בהלכות נדה, זה דין בהלכות קידושין. זה לא קידושין כל כך טוב.

ר' יצחק: זה עובד, אין את הדין, זה לא ערוה שקידושין לא תופס. אבל—

ר' יואל אשר: "ואין ראוי לעשות כן". זו לכאורה ראייה שרק יכלו לקבוע חתונה ממש בעיה בגלל זה.

ר' יצחק: לא, קידושין זה לא אותו דבר כמו חופה. שוב, חופת נדה סובר הרמב"ם מאוחר יותר בפרק י"ד שזה בכלל לא עובד. חופת נדה doesn't

ר' יואל אשר: שהיא לא תהיה הפקר, כן.

ר' יצחק: זה לא עומד כאן, אני אומר לך, זה עומד בדבר אחר, אצל החרשת זה עומד ברמב"ם.

הלכה ט' — קידושי חרש וחרשת

ר' יצחק: אוקיי, כאן יש עוד קידושין מדרבנן בעצם, ההלכה הבאה,

ר' יואל אשר: הלכה ט', כן? אומר הרמב"ם, **חרש שנשא פיקחת. חרש שנשא פיקחת וכן חרשת שנישאת לפיקח, אין קידושיהן גמורין מן התורה אלא מדברי סופרים.** זה גם כמו המקרה הקודם, שזה רק קידושין מדרבנן. הרבנן תיקנו קידושין. כמו שאמרת, זו תקנה לעזור לחרשים וחרשות. **לפיכך אם בא פיקח**

ר' יצחק: וקידש אשת חרש הפיקחת,

אם בא פיקח וקידש אשת חרש הפיקחת

ר' יואל אשר: הרי זו מקודשת לשני קידושין גמורין. כי אם משהו נותן קידושין לאשת איש בדרך כלל, זה לא עוזר. מדברים כאן על מקרה כזה, חרש לקח פיקחת, והפיקחת היא עכשיו מדרבנן כפופה לחרש. זה קידושין "חלש", קידושין מדברי סופרים. אז אם בא עכשיו אדם בריא שיכול לקדש מן התורה, והיא גם אישה שיכולה להתקדש מן התורה, והוא נותן לה קידושין, זה לא כמו אשת איש שהקידושין לא תופס. הקידושין תופס, כי הם שני אנשים שמן התורה יש להם את הזכות והם יכולים לקדש או להתקדש. ממילא היא נתקדשת לשני קידושין גמורין, ונותן גט. הוא צריך לתת גט.

ר' יצחק: מי צריך לתת גט? השני.

ר' יואל אשר: השני צריך לתת גט.

ר' יצחק: כי הרבנן אמרו שהראשון מקודש. הם אומרים לשני לתת גט, והיא מותרת לבעלה החרש. הראשון,

ר' יואל אשר: היא נשאת איתו.

ר' יצחק: הלכה מאוד מעניינת.

ר' יואל אשר: חכמים לא נותנים שהשני יחטוף אותה, כי חכמים

ר' יצחק: כן נתנו לזה שם של קידושין.

ר' יואל אשר: אבל לא כמו אשת איש שאומרים מה שעשית לא רלוונטי, היא נשאת לבעל. היא צריכה לעשות גט, כן. זה כשפיקח קידש אשת חרש.

ר' יצחק: כל זה אצל חרשים. חרשים לא לגמרי משוגעים.

שוטה — אין כאן קידושין כלל

ר' יואל אשר: אפשר לחיות איתם עם הרבנן. אבל **שוטה שקידש פיקחת או פיקח שקידש שוטה, אין כאן קידושין כלל.** חכמים לא תיקנו שום קידושין לשוטה, לא לאיש ולא לאישה שוטה. ממילא אין קידושין, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים.

קידושין אצל שוטה, סריס, אילונית, טומטום ואנדרוגינוס; קידושי נדה; קידושי אשת איש בפני בעלה; קידושין אצל שניות ואיסורי לאוין

קידושין אצל שוטה

ר' יצחק: קטן, למשל, לקטן חכמים כן תיקנו. למה? כי קטן יגדל ויתחתן. קטנה חסר, לפעמים הם עשו. חרש גם כן, אם היא תחתן היא תישאר. אבל שוטה, אומרת הגמרא, "אין אדם דר עם נחש בכפיפה". אי אפשר לגור עם נחש בסל. כפיפה זה סל.

ר' יואל אשר: כמו "כפיפה מצרית". אז זה לא יהיה פתרון לאף אחד.

ר' יצחק: שוטה הרי משלח את חזירתו, זה הרי לא שייך, אז תן לזה. לא עושים קידושין לשוטה.

ר' יואל אשר: לנסות לעזור לשוטה יחזור כבומרנג.

קידושין אצל סריס, אילונית, טומטום ואנדרוגינוס

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, מה קורה עם סריס? אנחנו כבר למדנו שסריס הוא מי שלא קיבל סימני גדלות, אבל הוא עדיין human being,

זה דבר מעניין. זה חידוש, שאולי אדם היה יכול לומר העזת פנים, אדם לא יכול לומר לזה בפניו. אבל לקחת טבעת? אולי כן. אבל אוקיי, אני שומע. מדברים כאן גם עם עדים וכל העניין. זו גם העזת פנים גדולה בפני בעלה. ממילא זו ראייה שהיא קיבלה גט. מדברים כנראה כשהבעל גם מסכים שהיא קיבלה גט, לא? **אבל אם קידשה אחר שלא בפני בעלה.** זה בפני בעלה. **אבל אם קידשה אחר שלא בפני בעלה,** אם אחר קידש אותה...

דיון: מה המשמעות של "נאמנת" — אמת או לחומרא?

ר' יצחק: מה אתה מפרש מהנאמנת? זו השאלה. זה אומר לחומרא או לגמרי אמת?

ר' יואל אשר: הרי זו מקודשת לשני, כך כתוב.

ר' יצחק: הרמב"ם משמע שזה לגמרי אמת. הראב"ד אומר, נו נו, אבל כתובה היא לא תקבל, וחתונה גם לא. הראב"ד סובר שזה רק לחומרא, כאילו תופסים בקדושה.

ר' יואל אשר: אבל אני לא יודע, מה אומר הבעל? הבעל שנמצא שם בפני בעלה, אם הוא עומד והוא אומר, לא, היא כן מעיזה פנים. אני אומר בבירור, מעולם לא נתתי לה גט.

ר' יצחק: לא מאמינים לו? לא.

ר' יואל אשר: בוודאי לא. מאמינים רק לה, מהאשה שאמרה לבעלה בפניו גירשתני נאמנת. אבל היא לא אמרה גירשתני כאן, היא קיבלה קידושין. אבל לקבל קידושין זה אותו דבר כמו לומר גירשתני, כן.

שלא בפני בעלה — אין קידושיו תופסין בה

ר' יואל אשר: אבל שלא בפני בעלה אין קידושיו תופסין בה, עד שהיא מביאה ראייה שנתגרשה קודם שתקבל הקידושין, כי שלא בפניו זה כן מעיזה. הדין שלא מעיזה נותן לה נאמנות הוא רק כשיש חזקה אינו מעיזה, כשזה בפני הבעל.

עד עכשיו דיברנו על עריות מן התורה, ממש איסורי כרת. הוא עדיין לא אמר על איסורי לאו. אוקיי.

קידושין אצל שניות, איסורי לאוין, ואיסורי עשה

ר' יצחק: אבל המקדש אחת מן השניות —

ר' יואל אשר: מי שזה רק איסור מדרבנן, או מי שזה כן מדאורייתא רק שזה איסורי לאוין, כמו גרושה לכהן, או איסורי עשה, כמו עמוני ומואבי, או מה היה איסור עשה? מצרי ואדומי. אה, כן, כי זה בא עם כלל עשה. וכן היבם שקידש צרת יבמה, שזה איסור דרבנן.

דיון: מה האיסור של צרת יבמה?

ר' יצחק: אה, יש גם ספק, אנחנו למדנו על זה, לא? צרת יבמה, יש כן איסור, אבל זה לא איסור, זה לא ערוה, נכון?

ר' יואל אשר: יש איסור שהאיסור של אשת אח נעלם, אבל יש איסור של אחות זקוקתו.

ר' יצחק: שוב, על מה אתה מדבר? צרת זקוקתו. לא, צרת יבמה. מה זה זקוקתו? מה האיסור של צרת יבמה? יש איסור על זה.

ר' יואל אשר: אסור להתחתן עם צרתה.

ר' יצחק: זה דרבנן או דאורייתא? מה? מדאורייתא. זה אבל בגדר לאו או... יבמה יבא עליה ולא צרתה.

תרגום לעברית

ר' יואל אשר: לא שהיא אסורה כל כך עד שהיא פוטרת צרתה מן היבום, נכון? כן, מדין אשת אח. אבל למה שלא יהיה כמו עריות? לא אשת אח.

ר' יצחק: לא אשת אח. צרת יבמה.

ר' יואל אשר: נו? אה, צרת יבמה, היא לא הייתה נשואה לאחיו.

ר' יצחק: לא, הצרה הייתה נשואה. כתוב "יבמה יבא עליה" ולא שנייה —

ר' יואל אשר: משהו כזה.

work. השאלה היא קידושי נדה. קידושין שאי אפשר לעשות חופה, סובר הרמב"ם שזה עובד, אבל זה לא לכתחילה. זה הפירוש. למה? אני לא יודע, הראב"ד לא טוען על זה. הוא לא מסביר. לא כתוב כאן ברור למה לא. אבל כך זה... "ואין ראוי לעשות כן"? הוא לא אומר. הוא כן מביא שהמגיד משנה יאמר שאולי הוא יגע בה. אה, ערוה הוא גם לא יגע? לא איסור כל כך גדול. נדה היא איסור דאורייתא.

ר' יואל אשר: אני מתכוון, הערוה היא גם אם היא לא טבלה לנדתה.

ר' יצחק: מדברים על אישה רגילה שהולכת למקוה, לא על הנשים של היום שלעולם לא הולכות למקוה, כאן שצריך. אוקיי. לפי הרמב"ם...

ר' יואל אשר: במסודות שאתה הולך אליהם כל הנשים הולכות.

ר' יצחק: אצלנו זה לא נוגע בכל מקרה, כי אנחנו עושים את הקידושין והנישואין באותו זמן.

ר' יואל אשר: ומנסים לחשב את זה, כי היום אפשר לחשב שהדברים מחוברים.

ר' יצחק: מה מחובר?

ר' יואל אשר: היום יש עניין שלם של מנסים לחשב שלא יקרה חופת נדה, כי חופות של היום הן ביחד עם קידושין.

ר' יצחק: זה הכל חילוק גדול. להיפך, לפי הרמב"ם, חופת נדה בכלל לא עובדת, אז ממילא צריך בטח להחמיר לגבי החופה. אני רק אומר שלפי הרמב"ם, אם הולכים עם המגיד משנה סתם, שמא יגע בבשרה, אז היה צריך להיות שלעולם לא עושים קידושין אם היא לא הלכה למקוה לפני כן. אצלנו זה לא נוגע, כי אנחנו עושים את הקידושין בכל מקרה בשעת החופה.

סטייה: השיטה של דברי יציב לגבי לחזור על קידושין

ר' יואל אשר: נחזור לדבר על רמב"ם המבואר. כאן?

ר' יצחק: המבואר. כן, מה הוא אומר?

ר' יואל אשר: הוא מביא מדברי יציב, כי הצדיקים עשו שוב קידושין.

ר' יצחק: זה לא הגיוני. אפילו הרמב"ם סובר שזה כפופות, לא ברור למה זה צריך להיות כזה...

ר' יואל אשר: להיות מידה.

ר' יצחק: לעשות שוב חופה, זה יכול להיות הגיוני.

ר' יואל אשר: חופה אפשר לעשות, אבל חופה אפשר לצאת בהכנסה הביתה, אולי צריך להביא חתן. אמת.

ר' יצחק: חופה זה לא דבר שצריך עדים.

ר' יואל אשר: זה צריך להיות אולם דווקא עם זמרים, כן.

ר' יצחק: זה לא צריך מוטות עם ה... זה גם לא צריך. אז אני לא יודע. למה צריך להיות... כן. אוקיי. יש שיטה בגמרא אולי שקידושי נדה לא תופס קידושין.

ר' יואל אשר: אבל... אוקיי, אומר הרמב"ם הלאה.

ר' יצחק: הגמרא אומרת שקידושין כן תופס. אוקיי. כן, הלכה מעניינת. י"ג, כן?

הלכה י"ג — אשת איש שמקבלת קידושין מאחר בפני בעלה

ר' יואל אשר: כן. אשת איש, היא כבר אשת איש, מובן שהיא לא יכולה להיות לעוד בעל, איז פשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר בפני בעלה. יש כאן דין מופלא. היינו אומרים, זה לא נוגע, זה לא שייך קידושין. אבל זי איז יא מקודשת לשני. למה? כי היא עשתה את זה מול הבעל. יש דין שהאשה שאמרה לבעלה בפניו גירשתני, שהיא אמרה שהוא גירש אותה, נאמנת, היא נאמנת, כי יש לנו חזקה, אינה מעיזה פניה בפני בעלה, אישה אין לה כל כך הרבה חוצפה. ממילא, זו ראייה מספקת שהבעל גירש אותה. כלומר, לא צריך להביא עדים או מה, היא תהיה נאמנת. ממילא, לקבל קידושין מאחר בפני בעלה זה אותו דבר חזק כמו לומר גירשתני. זו אותה העזת פנים בפני הבעל.

ר' יצחק: לא צרה. אוקיי.

ר' יואל אשר: זה איסור עשה, זה איסור דאורייתא אבל, **הרי זו מקודשת קידושין גמורין**, כי על זה כן תופס קידושין. האיסור אינו חזק כל כך שהקידושין לא יהיו תופסים.

הלכות קידושין: יבמה לשוק, גוי ושפחה, ומשומד

הלכה: נסתפק לחכמים אם הקידושין תופסין ביבמה לשוק

ר' יואל אשר: למה? "נסתפק לחכמים אם הקידושין תופסין ביבמה לשוק כשאר חייבי לאוין, או אין קידושין תופסין בה כערוה". יש שתי רמות של חומרה. יש את אלו שהאיסור כל כך חזק שקידושין לא תופס, ויש קלים יותר. ורמת האיסור של יבמה לזר אנחנו לא יודעים כמה חמורה היא, החכמים מסופקים בזה. ממילא זה אומר גט לחומרא, קידושין בספק, צריך גט לחומרא.

ר' יצחק: מאוד מעניין, זה מסביר את המגיד משנה לגבי צרת יבמה. היה צריך להיות כתוב צרת ערוה, אבל אז אין ספק, אז זה אשת אח, זה כרת. צרת יבמה פירושה סתם שהיו לו שתי נשים, לאח, ויש לו קדושת יבום,

ר' יואל אשר: יש לו מצווה על אחת מהן.

ר' יצחק: אבל זה איזה איסור עשה נוסף. הרמב"ם לא מנה את זה. מאוד מעניין, קודם ברשימה שלו הוא לא אמר את זה, אחד הדברים, לכן אנחנו לא יודעים. אבל כאן הרמב"ם מונה את זה בנפרד. לכן הוא אומר "מאיסורי עשה וכן היבם", שזה משהו חדש. למה הוא לא מנה את זה שם אני באמת לא יודע. הוא אומר שהוא לא מנה את זה שם כי זה לא מצווה נפרדת, זה עדיין חלק ממצוות יבום או משהו כזה, זה לא אחת מתרי"ג מצוות צרת יבמה. ממילא הרמב"ם לא יכול היה למנות את זה קודם, אבל הוא אומר את זה כאן.

זה בעצם העיקר, כן, כל הסיבה הגדולה שהרמב"ם היה לו את הרשימה של עריות ושניות היא בגלל ההלכה. אין שום נפקא מינה אחרת בהלכות קידושין לגבי זה. אומר הרמב"ם,

ר' יואל אשר: "ואף על פי שאסור לו לکنוס אחת מכל אלו",

ר' יצחק: כלומר, אסור להתחתן. מה שאומרים קידושין תופסין פירושו רק שצריך גט, כי להתחתן אסור, זה איסור.

ר' יואל אשר: כן,

ר' יצחק: צריך גט,

ר' יואל אשר: צריך גט.

הלכה: המקדש גויה או שפחה אינן קידושין

ר' יצחק: אומר הרמב"ם, המקדש גויה או שפחה, מי שמקדש גויה או שפחה, אינן קידושין, זה לא קידושין, אלא מה? הרי היא אחר קידושין כמו שהיתה קודם הקידושין, הקידושין לא עשו כלום.

דיון: למה קידושין לא תופס אצל גוי ושפחה?

ר' יצחק: אז אני חושב שאני יכול לחשוב על סיבה למה, כי היה לנו קודם ששני סוגי האנשים האלה לא יכולים להיות שליה לקידושין, כי הוא לא בן ברית, והוא לא בתורת גיטין וקידושין. אז שני הדברים מביאים... מה שהיה לנו קודם מבוסס על זה. מבוסס על ההלכה, כן. אני חושב שהדבר המעניין הוא שנישואין הם החלטה עם אנשים שהם אותה אמונה, אותה תורה. יש ממשלה שכל אחד... אז גוי לא חלק מזה. שפחה בעצם כן חלק מזה, כי לשפחה יש מצוות והשפחה כפופה לבעלים. אבל שפחה מהסיבה הזו לא בתורת גט עם קידושין, חסר להם בעלות. אז גוי פשוט שהוא לא מסכים לקידושין שלנו, הוא לא חלק מהדבר. זה פירוש אחד בתורת.

ר' יצחק: גזירה, עמו דומה לחמור, מה שלא יהיה. זה בדיוק הפוך. קידושין, אני צריך להתחיל קצת קודם. יש דבר מצחיק, מוסכם בגמרא שקידושין לא תופס על גוי. כלומר, למדנו, יש כל מיני עריות, שקידושין לא תופס, עריות כן תופס, אבל עריות זה עריות, אז קידושין לא תופס, כי זה כאילו עבירה, ואנחנו מבינים שקידושין לא עובד על מקרה כזה. אחר כך יש גוי או שפחה

שקידושין לא תופס כי זה עבירה. זו לא עבירה כל כך גדולה לשכב עם גוי או שפחה, אבל קידושין תופס. אבל זה קצת גדר אחר. שהם לא שאין קידושין, כי קידושין זה חידוש. הרמב"ם הסביר בפרק הראשון, קידושין זה חידוש שהתורה חידשה ליהודים, לגויים, ולשפחות. אין קידושין.

ר' יואל אשר: אתה לא צריך לעשות את זה...

ר' יצחק: אם שפחה שונה מגוי,

ר' יואל אשר: שפחה זה מסיבה אחרת. אותו דבר. לא, הסיבה של שפחה היא כי שפחה זה סוג אחר של דבר, זה יותר בעלות, כי האדון תמיד יכול לשדך, אפשר להתערב.

ר' יצחק: לשפחה אין קידושין.

ר' יואל אשר: שפחה מחויבת בתורה בעצם.

ר' יצחק: מה זאת אומרת היא מחויבת בתורה?

ר' יואל אשר: התורה היא חידוש מאחרי מתן תורה לכל מי שהם חלק מזה, לא לשפחות. אוקיי, שפחה לא בת קידושין.

ר' יצחק: או שתאמר סיבה אחרת,

ר' יואל אשר: אוקיי, אבל בוא נמשיך, מה שלא משנה.

ר' יצחק: אתה עושה עוד סיבות, זה לא כתוב.

ר' יואל אשר: כתוב שאחד בתורה היה בקידושין, וגם אחד לא יוחס. אוקיי, בוא נמשיך.

דיון: ההבדל בין גוי לשפחה לגבי חתנות

ר' יואל אשר: אבל בעצם אצל גוי יש גם הבדל בין מי שמתניחם לגוי כאשתו, מה שאין כן מי ש

ר' יצחק: איתה באופן אקראי.

ר' יואל אשר: זה יכול להיקרא אשתו לגבי חומרות גדולות יותר, עונשים גדולים יותר.

ר' יצחק: אין דבר כזה, אחד חזק יותר למדנו. לגוי יש דבר, הרמב"ם לא ממש אמר כך, אבל בערך כך הוא הסביר בפרק הראשון, לגוי יש דבר אשת איש בבעילה, או שתוכל לומר ביחוד, אין הבדל, אבל לא בקידושין. בקידושין, לא מעלה, לא מוריד. וזה לכאורה מה שהרמב"ם אוהב לומר לשון, זו לשון מצחיקה, הוא אמר קודם את זמנו בקידושין. בדיוק על ההלכה הזו הוא מוסיף "הרי היא אחר קידושין כמו קודם הקידושין". מה שהוא מתכוון להוציא הוא שהקידושין לא עושים אותה אשת איש. יכול להיות שיש דברים אחרים שעושים גוי אשת איש? צריך ללמוד הלכות גויים.

ר' יואל אשר: הוא מתכוון גם למשהו, כי זה לא כאילו זה קידושין פסול, או שזה לא כי זה דבר חמור, אלא כי זה משהו קידושין, זה כמו קידושין קודם. זה פסול סוג של... עליה לא עובד קידושין.

ר' יצחק: טכנית זה הכל בעל הבית. גם "הרי היא אחר קידושין כמו שהיתה קודם הקידושין". אין שום הבדל טכני עובדתי בין גוי ל... אלא שהלכות אולי קצת שונה.

ר' יואל אשר: אוקיי. בוא נמשיך.

ר' יצחק: מה שלמדת קודם, שהם למדו שהרמב"ם באיסורי בעילה אומר שיש איסור להתחתן עם גוי, או ז' אומות, צריך לדעת שם דרך חתנות, ומשא"כ דרך בעילה, שרואים שכן יש מושג שיהודי יכול להתחתן עם גוי, יש איזה איסור כזה. אם עושים את זה דרך חתנות זה אסור, אם לא זה רק מדרבנן.

ר' יואל אשר: לא, הרמב"ם אומר טעם, כי הענין הוא "פן יסיר את בנך מאחרי", כי עם אחד זה חלק במשפחה שלו,

ר' יצחק: הולכים לשכוח יהדות. זה סוג נוסף של איסור,

ר' יואל אשר: זה לא איסור בעילה. רואים שזה יותר ענין של זה,

ר' יצחק: קוראים שיש איסור בעילה.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, אף על פי שהוא עובד עבודה זרה ברצונו - מדברים כאן על משומד אמיתי, עובד עבודה זרה ברצונו. יש כמה סוגי משומדים, אבל כשהרמב"ם תפס כאן, נראה שזה החמור שבהם. אבל לגבי קידושין הוא נקרא יהודי, וצריכה ממנו גט. שוב. אומר הרמב"ם הלאה. עכשיו נלמד...

ר' יצחק: כלומר, צריך גט, שאשתו צריכה גט, זו הנפקא מינה של קידושין. אולי הרמב"ם מתכוון לומר שהיא לא צריכה להישאר לגור עם המשומד חס ושלום, אבל אם צריך ללכת, צריך גט.

ר' יואל אשר: אי אפשר סתם ללכת. מה הוא? אני לא יודע. אולי אפשר להעלות אותו, כמו שדינה רצתה לקחת את עשו ולהעלות אותו.

ר' יצחק: לא, לא.

ר' יואל אשר: אני לא יודע לומר. זה תלוי במצב. ואפשר לבוא... אני מתכוון, אי אפשר לעשות את הדיוק מהרמב"ם. לא, יכול להיות שאין דבר כזה.

ר' יצחק: למשל, לכתוב גט לא יכול משומד. כתוב בפירוש ברמב"ם שהגט שהוא כותב לא כשר, אבל הוא עצמו צריך לתת גט, והוא צריך למצוא יהודי כשר שיעשה את הגט למשל. היו אחרים שרצו לחשוב אחרת, היה אולי בזמן הגאונים שרצו לחשוב שמשומד לא צריך גט וכדומה. זה לא כל כך פשוט.

המקדש חציה שפחה וחציה בת חורין — ספק קידושין וגמרו קידושיה

הלכה: המקדש אשה שחציה שפחה וחציה בת חורין

ר' יצחק: הברצונו הוא לכאורה להוציא אונס. כן, הרמב"ם סובר שאונס לא משנה. אבל לענין גיטין וקידושין, כלומר לא רק קידושין, יבום, חליצה, כל הדברים האלה, אתה יכול לקרוא לזה כמו דיני אישות, הסטטוס של אדם, זה הולך פחות או יותר לפי איך הוא נולד, אין לזה שום קשר למה שהוא מתנהג. מעניין, אתה יכול להבין למה בדבר כזה יעשו כך את ההלכה, אבל כך היא ההלכה. אוקיי. עכשיו הולכים ללמוד היום למעשה מטורפת.

ר' יואל אשר: כן. **המקדש אשה שחציה שפחה וחציה בת חורין.** כבר למדנו ששפחה לא עובד קידושין, אבל יש גם מי שהיא חצי שפחה. פירוש מי שהייתה שפחה לשני אדונים, שניים היו להם שותפה, ואחד שיחרר אותה,

ר' יצחק: עכשיו היא חצי.

ר' יואל אשר: אז היא שניהם.

ר' יצחק: הוא קידש את האישה.

ר' יואל אשר: והיא שניהם. היא לא ספק, היא כמו אנדרוגינוס לגבי זכרות ונקבות. היא שניהם. מי שכזה היה **אינה מקודשת קידושין גמורין עד שתשתחרר.** אבל כשהיא משתחררת, פירוש האדון השני שיחרר אותה, אז **גמרו קידושיה**, נגמרת, הקדושה שלה נגמרת. כמו שלמדנו קודם אצל כקידושי קטנה שגדלה, שקטנה שקיבלה קדושה לפני זמנה, אין זה קידושין. אבל אם חיכו והוא נשאר איתה אחרי נעשתה גדולה, אז נגמרים הקידושין, אז הקידושין נעשים קידושין כשרים.

דיון: המצב של קטנה שגדלה — האם זה מדרבנן?

ר' יצחק: כלומר קידושי מעין. אין שום קשר בין שני הדברים, כי שם למדנו שהרבנן עשו קידושין, ואיכשהו הקידושין דרבנן נעשים לקידושין דאורייתא אם הם לא ממעין. כאן אין

ר' יואל אשר: נושא של הרבנן. אבל כתוב הלשון **קידושין גמורין.** פירוש שזה לא קידושין לכתחילה, אז זה המילה קידושין גמורין. גמורין. כאן כתוב המילה קידושין גמורין, ואחר כך כתוב קידושין לא אחרים. גמרו קידושין.

ר' יצחק: הוא מתכוון בדיוק, הוא נגמר,

ר' יואל אשר: זה עדיין לא נגמר.

ר' יצחק: זה... אז אולי כמו מדרבנן היא מקודשת,

ר' יואל אשר: או משהו כזה סוג של סיטואציה,

ר' יואל אשר: כמו כל שאר איסורי בעילה. אבל בכל שאר איסורי בעילה אין הבדל אם עושים את זה באופן חד פעמי או באופן קבוע. מה שאין כן אצל גוי, באופן קבוע יש את האיסור של חתנות, שזה "שמא יאכילנה", שזה סניף של עבודה זרה, זו מצווה אחרת.

ר' יצחק: אוקיי. אז יש מציאות כזו שאדם

ר' יואל אשר: ואשתו יכולים להיות נשואים,

ר' יצחק: אבל הקידושין לא עושים כלום. זה ההבדל. הקידושין, עוד, אפילו שם, מקדש ולא עובר. אם הוא חי באופן של חתנות, הוא עובר. אם הוא חי באופן של לא חתנות, הוא לא עובר על אותו איסור. זה קשור לקידושין, החידוש שמכניסים טבעת או עושים קנין, עושים משהו, זה לא עובד על

ר' יואל אשר: גויים או על עבדים.

הלכה: גוי ועבד שקידשו בת ישראל אין קידושיהן קידושין

ר' יואל אשר: ולא רק גויים ועבדים, להפך, יש גם אצל איש: "גוי ועבד שקידשו בת ישראל, אין קידושיהן קידושין".

הלכה: ישראל משומד שקידש — קידושיו קידושין

ר' יואל אשר: "ישראל משומד שקידש" - זו הלכה כזו. "ישראל משומד". יש קטגוריה של אדם שהוא יהודי, אבל הוא משומד, הוא עושה עבירות בפרהסיא. יש דיני משומד. איפה כתוב עוד דיני משומד?

ר' יצחק: מה השאלה? יש הרבה הלכות. עדותו לא עדות,

ר' יואל אשר: הוא פסול לעדות. כן, קשה לעשות תשובה.

ר' יצחק: הוא גוי לכל דבריו. הרמב"ם אומר הרבה פעמים שמשומד הוא כגוי לכל דבריו. למדנו הלכות כאלה בהלכות שבת. מה פירוש לכל דבריו? שספר התורה שלו לא כשר, השחיטה שלו לא כשרה אולי, וכו' וכו'.

ר' יואל אשר: הוא לא יכול להיות שליח ציבור וכדומה.

ר' יצחק: לא שליח ציבור, בונה דעלמא כולא. אם הוא עושה ספר תורה, למדנו שאין לו קדושת ספר תורה.

ר' יואל אשר: הוא לא יכול להוציא. הוא לא יכול להתפלל ולהוציא.

ר' יצחק: הוא לא מתפלל, אין שאלה.

ר' יואל אשר: למה הוא עושה ספרי תורה? בקיצור,

ר' יצחק: יש הרבה הלכות שלגבי זה, החלות, יש חלות מצוות שמשומד לא יכול לעשות.

דיון: למה משומד שונה מגוי לגבי קידושין?

ר' יצחק: אבל כאן נכנס, היית חושב שכתוב "כגוי לכל דבריו", פשוט שהוא גוי,

ר' יואל אשר: וממילא אין אצלו גיטין וקידושין. אומר הוא, זה "כ"גוי וגוי

ר' יצחק: זה לא אותו דבר.

ר' יואל אשר: איך צריך להיות... אני חושב שהרמב"ם אמר בספרות, שכי כשהוא כותב את זה, זה לא אומר כלום אצלו, כן? דברים כאלה בעבודת ה'. אבל כאן בקידושין זה ענין של קנין. הוא לא מופקע מזה. הוא לא כמו גוי שלא חלק משבט שלנו. הוא חלק מאיתנו,

ר' יצחק: ואתה מחזיק באומר את חצי הסברא, שאני בכלל לא רואה את הסברא. כל הסברות האלה לא עובדות. כך היא ההלכה. שישאל משומד, יכול היה להיות אחרת ההלכה, היית מבין בדיוק אותו דבר.

ר' יואל אשר: ההלכה היא אבל שישאל משומד יש...

ר' יצחק: מדברים כאן שקידש יהודיה חרדית, כן? יהודיה טובה. אפילו הוא קידש עוד משומדת. אין הבדל. כל עוד היא נולדה כיהודיה, קידושין עובד. זו ההלכה. כן. אוקיי. זה היה, אני זוכר שיש מה שאולי מתווכחים אפילו על ההלכה הזו. אוקיי. כן. אבל בגמרא כתוב כך, שישאל מומר, או משומד אולי הגירסא הנכונה.

לשון הרמב"ם: אף על פי שהוא עובד עבודה זרה ברצונו

ר' יצחק: זה לא דרבנן. זה אני אומר, ההשוואה לקטנה שגדלה אינה השוואה טובה לכאורה, כי שם זה מדרבנן. זה לא מדרבנן, זה ממש ספק, מחלוקת בגמרא איך זה עובד. והרמב"ם פוסק שצריך להחמיר, כאילו זה נשאר ספק.

ר' יואל אשר: ספק קידושין לשניהם, שניהם צריכים לתת גט או מה?

ר' יצחק: כן, אבל כמו ההלכה בכל פעם, יש שני אנשים שיש להם ספק קידושין, היית שואל מה ההלכה?

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, יש עוד איזו קטגוריה?

ר' יצחק: אז הנקודה שהרמב"ם מוסיף שזה כמו קטנה שגדלה, זה איזה חידוש של הרמב"ם. צריך להבין איך הרמב"ם הכניס את החלק הזה, כי בפשטות זה סתם ספק, נשאר תמיד ספק. מבין? מה שהרמב"ם שם במקרה רגיל, כאילו גמרו קידושה,

ר' יואל אשר: זה משהו מעניין. איך זה הופך מאינו צריך לקדשה לספק קידושין? זה קשה, קשה ללמוד את זה.

ר' יצחק: זה דרך הפוכה. לומר שזה ספק, זה נורמלי. איך נכנסת כאן השאלה של קטנה שגדלה? זה לא קטנה שגדלה, זה היה מקרה פרטי, חצי שפחה. אולי אפשר לקדש אותה, אולי לא. אוקיי, שאל את הרבנים. הרבנים לא יודעים, עושים אותי עם ספק. אבל מה זה קשור לגמרו קידושה?

ר' יואל אשר: מה הקשר של גמרו קידושה כאן?

הלכה: שפחה חרופה — הבדל מחצייה שפחה שקידשה ישראל

ר' יצחק: עכשיו אומר הרמב"ם,

ר' יואל אשר: יש עוד איזה מונח שאנחנו יכולים, קטגוריה שנקראת שפחה חרופה. מהי השפחה חרופה שאנחנו יודעים בתורה? מעניין שהרמב"ם שם את זה כאן.

ר' יצחק: הרמב"ם מחזיק באמצע דיבור על חצייה

ר' יואל אשר: שפחה וחצייה בת חורין שאדם רגיל קידש. כל אחד יודע ש

ר' יצחק: שפחה חרופה היא סוג שפחה שאין לה קידושין כהלכה. והראיה, מי שבוועל אותה, כלומר "שפחה חרופה נחרפת לאיש", והיא לא סתם שפחה שאין לה בעל. יש לה במובן מסוים בעל, אבל אין לה בעל שצריך סך הכל להביא קרבן אשם, אין צורך לעשות יותר דבר, זה לא איסור אשת איש.

אומר הרמב"ם, למרות שכל אחד יודע ששפחה חרופה היא חצייה שפחה וחצייה בת חורין,

ר' יואל אשר: אבל כאן למדתי בהלכה שזה ספק קידושין.

ר' יצחק: אם זה ספק קידושין, צריך להיות ספק אשת איש, לא שפחה חרופה. שפחה חרופה אינה ספק קידושין, שפחה חרופה היא דבר אחר. אז הרמב"ם מסביר, "ואי זו היא שפחה חרופה האמורה בתורה?"

ר' יואל אשר: דבר אחר. "זו מי שחצייה שפחה וחצייה בת חורין",

ר' יצחק: אותה,

ר' יואל אשר: אבל היא מתקדשת לא כמו קודם, אלא "שקידשה עבד עברי". עבד עברי קידש אותה, לא סתם יהודי קידש אותה. מה שזה סוג חדש של מציאות, ואז יש את דיני שפחה חרופה שאנחנו לומדים בהלכות איסורי בעילה.

ר' יצחק: אף על פי שעבד עברי הוא גם יהודי כהלכה, אבל כשהוא מקדש שפחה, אז היא נעשית שפחה חרופה לו, אז זה קידושין חלשים יותר, אז מתחילים הלכות שפחה חרופה. אבל "ומי שחצייו", כן?

ר' יואל אשר: כלומר, עד עכשיו לא היה לנו עבד עברי שמקדש אישה כהלכה, זה כהלכה. כלומר, כשלמדנו "עבד", דיברנו בכל מקום על עבד כנעני. אבל כשהוא לוקח שפחה חרופה, יש דינים מיוחדים. ויותר מה דינים המיוחדים, לא אומר כאן הרמב"ם,

ר' יצחק: זה עומד באיסורי בעילה.

ר' יצחק: זה אני שואל. כי חוץ מעבד כנעני, חצייה שפחה וחצייה בת חורין, אני לא יודע אם זה נושא של מדרבנן. יכול להיות שזה יותר נושא של... אני לא יודע, זה באמצע. זה חצי וחצי.

ר' יואל אשר: אז זה כמו ספק באיך לעשות מצוות. לא, זו לא שאלה של מצוות, זו שאלה של קדושה.

ר' יצחק: לא, למשל,

ר' יואל אשר: הייתי אומר כך, למשל, אם שני בועל אותה כי היא במצב הזה, האם היא אשת איש? נראה, נראה. אני אומר ההלכה הבאה מדברת על זה. הוא בעל חצי אשת איש,

ר' יצחק: החצי. והרמב"ם משמע שזה כחצי קידושין מדרבנן, שהוא עובר על אשת איש, או אני לא יודע אם זה מדרבנן, חצי, משהו סוג אחר של דבר.

וכיון שנשתחררה גמרו קידושה — ואינו צריך לקדשה קידושין אחרין

ר' יצחק: אוקיי. וכיון שנשתחררה, נעשה גמרו קידושה, כמו קטנה שגדלה, ואינו צריך, המקדש, הוא לא צריך לקדש שוב. כן? כן. מה בא אחר וקידשה אחר שנשתחררה? מה קורה כשהייתה התקופה שעדיין לא נגמרו הקידושין? לא, אחרי התקופה.

תרגום לעברית

ר' יואל אשר: אחרי שנשתחררה. אחרי שנשתחררה. בא שני. אחרי שכבר הסכים,

ר' יצחק: כן?

ר' יואל אשר: אחרי שכבר נעשה גמר קידושה, כן? לכאורה. הרי זה ספק קידושין לשניהם. כלומר, ואינו צריך לקדשה קידושין אחרין באופן הרגיל כשלא בא שני. אם בא שני, צריך לדעת שכל ההלכה

ר' יצחק: בכלל לא כל כך ברורה, זה ספק.

ר' יואל אשר: כי הקידושין הראשון היה רק קידושין דרבנן או קידושי ספק. זה לא ברור. ממילא, עכשיו אחד עשה קידושין כהלכה, על הצד שהקודם אינו קידושין, הרי הוא יכול היה לקדש. זה ספק, זה ספק בהלכה,

ר' יצחק: מחלוקת האמוראים, והרמב"ם פוסק שזה ספק. ממילא, אם לא בא שני, אין בעיה, היא מקודשת. כאילו, זה מאוד מעניין.

דיון: מדוע "ואינו צריך" אם זה ספק?

ר' יואל אשר: נראה לי כאן שהרמב"ם סובר שאם

ר' יצחק: למישהו יש קידושין שהם רק מספק קידושין, זה מספיק, אין צורך לעשות שוב קידושין, כי מצוות קידושין הוא כבר יצא. אין סיבה לומר שני קולות לחומרא, יש לך ספק, שיקדש שוב. קודם הוא כן אמר כך, נכון? בכל ספקי קידושין הוא אמר שאם הוא רוצה להתקיים, צריך לקדש בוודאי. אבל כאן פתאום הוא לא אומר כך,

ר' יואל אשר: הוא אומר שזה טוב, זה טוב. אפשר לומר שהרמב"ם היה אומר זאת רק כשמתחיל מדרבנן, שצריך לעשות כך, כן? כמו בקטנה, כך תיקנו חכמים.

ר' יצחק: בקטנה אין צורך לעשות זאת. כאן זה כמו קטנה. אני אומר, ספק קידושין רגיל,

ר' יואל אשר: אמרתי לו שאפשר להישאר עד שנשתחררה ועכשיו נשתחררה אין צורך לא. מדוע אין צורך לא? כי זה ממשיך. אתה אומר שאותו דבר יהיה...

ר' יצחק: שוב, כך עומד בקטנה. אבל בספק קידושין רגיל אנחנו לא אומרים כך. בספק קידושין רגיל אומר הרמב"ם, אם רצה לקיימה צריך לקדש שוב. וכאן הוא אומר בבירור שזה ספק קידושין, כלומר אם בא שני, אבל אם לא בא שני, הוא אומר שזה טוב. צריך להבין בלימוד טכנית מדוע נעשתה הלכה כזו.

ר' יואל אשר: וגם, מדוע ספק קידושין לא נשאר לא? פגמים אחרים, כשמקדש מישהו שאסור לקדש מדרבנן, דווקא הרבנן קידושין ביטל.

עבד עברי, המיוחד, אתה שואל מה מיוחד בעבד עברי? מה שיוחד הוא, העבד העברי מותר בשפחה. אוקיי. עכשיו נלמד על עוד סוג אדם, עוד סוג יהודי, שיש

ר' יואל אשר: שאלה על הקידושין שלו.

ר' יצחק: יש חרש שוטה וקטן, מה קורה למישהו שהוא סוג אחר של דעת? כן, הם למדו את כל הקבוצה של אנשים, חרש, שוטה, וחלק מהם היו בענין של מין, של איך בעלות, מין. כן, עכשיו יש דעת, זה יותר הקריטריון של דעת.

קידושי שיכור

קידושי שיכור. אני מקדש את הסדר ולוקח. עשינו רשימה ארוכה של כל סוגי האנשים שקידושין תופס או לא תופס. והאחרון ברשימה. יהודי עשה חתונה, הוא היה מדקדק מדי במצווה של הלאה. לא, צריך לעשות ברכה על יין, ברכת אירוסין, והוא שתה בקבוק שלם. ברכת אירוסין, ואחרי הקידושין, הוא התעלף. הרמב"ם אמר שזה לפני הקידושין. מהרגע הזה הוא נעשה שיכור, נו נו. אוקיי, הוא היה מחמיר מאוד. לא, פעם אחת לא צמתי באותו יום והוא שתה בקבלת פנים. בואו לא נדון על קבלת פנים. כמו שצריך,

ר' יואל אשר: אז אומר הרמ"א הקדוש שבגלל זה

ר' יצחק: צמים ביום החופה שלא יהיה חשש שכרות. אבל יש אדם שלא עקב אחרי המנהג הזה שבאמת פותר את הבעיה. כן. אז מה אז? **קידושי שיכור**

ר' יואל אשר: פי שנשאת הרבה, אפילו שתה הרבה.

הגדר של שכרותו של לויט

ר' יצחק: שכרות שהתקדשה. מעניין. אולי זה לא רלוונטי כמה זמן כל עוד היא רוצה. גם היא צריכה להיות בעלת רצון, אבל לא שאתה עושה לי קידושין.

ר' יואל אשר: גם היא צריכה להיות בעלת רצון, אבל היא עושה לי קידושין. המודעות שלו למה שקורה היא... אפשר להיות הרבה יותר שיכור מאשר לומר את המילים, לעשות את המעשה. שיכור, כך עומד ופוסקים בכל התורה כולה, הוא אחראי למעשיו, הוא חייב בנזק אם הזיק, הוא מקבל עונשים על עבירה שעשה כשהוא שיכור. אנחנו לא מחשיבים את זה. יש לדעת דברים ששיכור יש, אנחנו יודעים שאין לו כוונה כהלכה, זו הוראת שעה לגבי תפילה למשל, זה סוג אחר של דין. אבל כל הקניינים שלו הם קניינים. אלא אם כן הוא נעשה כל כך שיכור שהוא ממש לא מודע למה שקורה, שקוראים לזה "**עד שהגיע לשכרותו של לויט**". קשה לעשות גדר. אנחנו יכולים כולנו מעשה בתורה של לויט, ואנחנו יודעים מה הוא עשה כשהיה שיכור. "**לא ידע בשכבו ובקומו**". זה מעשה חמור מספיק שהעולם ידע על מה מדברים.

ר' יצחק: הוא קיים עד דלא ידע, כן? "לא ידע בשכבו ובקומו".

ר' יואל אשר: אה, זה עד דלא ידע התורני. "ארור המן ברוך מרדכי" זה לשון

ר' יצחק: נקייה ל"בשכבו ובקומו", כך הוא מתכוון.

ר' יואל אשר: המן רצה להשכיב את היהודי בשכבו.

ר' יצחק: בקיצור, כן. אז אז,

ומתיישבין בדבר זה

ר' יואל אשר: אז בקידושין, בקידושין, אומר הרמב"ם. אבל הדבר לא כל כך פשוט. "ומתיישבין בדבר זה". כלומר, אי אפשר לבוא למחרת ולומר, "אה, תדע, הייתי שיכור כמו לויט בחתונה." לא מקילים בזה. הדין צריך להעריך כמה חזק שיכור הוא. כשהרמב"ם אומר "ומתיישבין בדבר זה", הוא מתכוון לומר שאף אחד לא יאמר שפסקתי כמו שעומד בזוהר רמב"ם. צריך לשבת, צריך לדון בזה ברצינות.

ר' יואל אשר: הוא רק בא להסביר, שכיון שדיבר על חצייה שפחה וחצייה בת חורין, לא תטעה עם משהו שידוע מהתורה.

ר' יצחק: לא, כי יש קושיה על הרמב"ם, אתה זוכר ששפחה חרופה אינה קידושין, וכאן אומר הרמב"ם שזה ספק. התירוץ הוא הבדל: השפחה חרופה מדברת כשקידשה עבד עברי, והרמב"ם דיבר על קידשה יהודי רגיל. זה לכאורה הפירוש של הרמב"ם.

הלכה: חציו עבד וחציו בן חורין שקידש בת חורין

ר' יואל אשר: כן, הלאה נלמד, כבר למדנו על כל מיני אנשים ומצבים.

ר' יצחק: לא כולם,

ר' יואל אשר: אבל להיפך, ומי שחציו עבד וחציו בן חורין, אותו דבר כשהבעל הוא העבד שהוא חציו עבד וחציו בן חורין, שקידש בת חורין, הרי זה ספק קידושין. כמו כשישראל מקדש חצייה, אותו דבר כשעבד מקדש ישראלית,

ר' יצחק: בת חורין כהלכה, זה ספק קידושין.

ר' יואל אשר: וכשחציו עבד וחציו בן חורין מקדש שפחה, אז זה נעשה שפחה חרופה, לא,

ר' יצחק: אז זה כלום, אני לא יודע, הוא לא אומר.

ר' יואל אשר: אני לא יודע, אוקיי. או אולי זה שפחה חרופה זה או הדרך השנייה, חציו עבד וחציו בן חורין שמקדש שפחה.

ר' יצחק: שוב, הוא מקדש שפחה,

ר' יואל אשר: אבל עבד עברי מקדש חצייה.

ר' יצחק: לשפחה אין קידושין, מה נכנס כאן? לשפחה אין קידושין, התחלנו את ההלכה,

ר' יואל אשר: שפחה אין לה קידושין. החצייה, אבל העברי הוא יהודי רגיל. לשפחה אין קידושין. עבד עברי גם. אוקיי, הלאה. יש שפחה חרופה זה משהו ייחודי, שיש רק מקרה אחד.

ר' יצחק: שוב,

ר' יואל אשר: עברי קידש אותה. שפחה יהודית אין כזו יהודית,

ר' יצחק: יהודית, יהודית, מה נכנס?

ר' יואל אשר: עבד עברי הוא גם יהודי.

ר' יצחק: הבעיה היא עם השפחה. הקידושין שלו הם טובים. אם יהודי היה מקדש אותה, גם זה ספק. יכול להיות, אבל

קידושין בשכרות ובפחות משווה פרוטה

קידושי שיכור

ר' יואל אשר: ה

ר' יצחק: חצייה אמה וחצייה בת חורין יהיה כך בערך.

ר' יואל אשר: עבד עברי גם. אוקיי, הלאה. לשפחה אין קידושין. עבד עברי גם. אוקיי, הלאה. שפחה זה משהו ייחודי. יש רק מקרה אחד. יש גם שפחה יהודית. האחרים נכנסים. שפחה יהודית אין כזו יהודית...

ר' יצחק: זו יהודייה. מה נכנס?

ר' יואל אשר: עבד עברי הוא גם יהודי. זה איזה יהודי מיוחד. הבעיה היא עם השפחה.

ר' יצחק: הקידושין שלו הם טובים. אם יהודי היה מקדש אותה, גם זה ספק. יכול להיות, אבל כשעבד עברי, כל המפרשים כאן לא יודעים בבירור מה יאמר, האם אולי יהודי גם יהיה שפחה חרופה. אבל הרמב"ם אומר, יכול להיות שיש הבדל, כי יהודי אסור בשפחה, ממילא זה לא יכול להיקרא קידושין אמיתיים. מה שאין כן עבד עברי מותר בשפחה כנענית. אתה זוכר, אתה זוכר את כל הדברים האלה, רבו מוסר לו שפחה כנענית. אז עבד עברי, ממילא זה נקרא יותר קידושין, ממילא נעשה הלכות שפחה חרופה. כשזה יהודי, זה סתם ספק קידושין. למדנו קודם, נושא אחר. שפחה חרופה עם

ר' יצחק: הרי יש פסוק, "כי עמוד ליהודים במקום אחר". איפה זה היה במדי? אה, כתוב בתורה. **הא למדת**, אומר הרמב"ם, מתברר, יוצאת ההלכה, כן?

חידושו של הרמב"ם: תבשיל וירק

ר' יואל אשר: אבל אני אומר, הרמב"ם הולך כבר לשים צ'קים ובלנסים לזה. בואו נסיים. **הא למדת**, שכל המקדש בשווה כסף, דבר ששווה כסף, אז עכשיו צריך להתייחס לזה ברצינות. **אם היה שווה פרוטה באותה המדינה**, באזור - אגב, כשהרמב"ם אומר "מדינה", המאזנים צריכים לדעת, סתם כבר העולם תלמידי חכמים יודעים, מדינה פירושה עיר, עיירה, לא עיירה כמו שאנחנו מכירים, כזו מדינה - **הרי אלו קידושי ודאי**, כי באזור זה מקובל כשווה פרוטה, זה השוק המקומי. **ואם אינו שווה פרוטה**, אני לא משלה את עצמי, **הרי אלו קידושי ספק**,

ר' יצחק: אולי זה שווה פרוטה.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם,

ר' יצחק: זה אבסורד לומר שכל דבר אולי שווה פרוטה.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך, הרמב"ם עושה חידוש משלו,

ר' יצחק: גבורה משלו. הרמב"ם אומר גבורה משלו, שאני חושב שהגבורה של הרמב"ם היא בעצם גם הגבורה של

ר' יואל אשר: כל הנוסח של "ואם אינו שווה פרוטה", עד כמה הולכים. אני חושב שזה הולך מאה אחוז רחוק, רק יש יוצא מן הכלל שהרמב"ם עושה. אני לא יודע, אני לא יודע. אני לא יודע למה. כאן אומר הרמב"ם כך, כשהרמב"ם שם את הכותרות, הרמב"ם אומר כאן את הכותרת **"ייראה לי"**, שאנחנו מכירים מפרשת העקידה, **"יראה לי עשה לעולה בני"**. הקב"ה, כשהרמב"ם אומר **"ייראה לי"**, פירושו שזה חידושו שלו, זה לא נפסק לפי הרי"ף או לפי גמרא שהוא מצא או ירושלמי כמו כדרכו, אלא סברתו שלו. אז מה? שמה שאמרנו שפחות מפרטה זה עדיין ספק קידושין בגלל "שמה שווה פרוטה במקום אחר" זה רק בדרך כלל. אבל אם קידש **בתבשיל**, בדבר שבישיל, או בירק, שהם דברים שלא מחזיקים מעמד זמן רב, זה מחזיק מעמד כמה שעות עד יום-יומיים, אז **אם לא היו שווה פרוטה באותו המקום אינה מקודשת כלל**. אם הדבר הזה לא שווה שווה פרוטה באזור - הוא לא אומר אפילו מדינה - במקום שבו זה מעשי, שבו הולכים לאכול, כל עוד זה לא יתקלקל, אז **אינה מקודשת כלל**. אז היא לא מקודשת כלל. למה? **שהרי דבר זה אינו מגיע למקום אחר**. כן, בכלל לא ספק. אין כאן את זה, כל הזמן זה רק ספק. היא לא מקודשת. הוא אומר את הלשון "כלל". **שהרי דבר זה אינו מגיע למקום אחר עד שייפסד ויאבד ולא יהי שווה כלום**. שבמקום אחר זה שווה, עד שזה יגיע למקום אחר זה כבר לא יהיה שווה. כלומר, כשאומרים שמשוה שווה במקום אחר, זה צריך להיות הגיוני.

דיון: הבנת הרמב"ם ב"שווה פרוטה במקום אחר"

ר' יצחק: אבל אם זה מקרה כזה... אני לא יודע למה אתה רודף אחרי זה. הרמב"ם הבין שזה דבר מעשי. זה לכאורה על מה שזה בנוי. מה שכתוב "שווה פרוטה במדי", לא אומר שבגלל זה יש מה שנובע מזה, כאן זה לא כך. אמר הרמב"ם, לא, זה אומר, אתה יכול לקחת את הכלי הזה ולמכור אותו שם.

ר' יואל אשר: אין בעיה. רגע, אבל ברגע שהרמב"ם אמר את זה, אז זה גם לא

ר' יצחק: היפותטי שאפשר, אלא זו מציאות שאפשר. זה היפותטי שאפשר, אבל למה הוא לא לקח...

ר' יואל אשר: אפשר לתקוף את הרמב"ם גם ולומר שאם זה עשר שעות משם זה לא נוגע, אם זה שלוש שעות משם.

ר' יצחק: לא, אי אפשר לומר את זה, כי אפשר לקחת רכבת כשיש רצון חשוב. בוודאי,

ר' יואל אשר: זה הפירוש.

ר' יצחק: על כל הלכה צריך לדון ברצינות. אבל לכאורה, כשהוא אומר זאת, הוא מתכוון לומר כי

ר' יואל אשר: זה לא גדר ברור.

ר' יצחק: וזה דבר חמור. בהלכות גיטין הוא אומר דבר דומה. אני זוכר שיש עוד מקומות שהוא אומר לשון כזו. לכאורה, תמיד זה אומר שזה לא דבר ברור, אין שיעור שכרות.

ר' יואל אשר: אנשים לא יודעים כמה חזק שיכור האדם האחר, כמה הוא שמח, כמה הוא שיכור. אוקיי. יש כאן הרבה שאלות כאלה, לא הרבה, כי יש בספרי התשובות. אנשים באים לבית מרוז ושותים, זו כנראה תופעה שקורה, דנים כמה שיכור הוא היה כשאמר.

ר' יצחק: אה, הוא אומר, המעשה לא, מה שהפוסקים מדברים בחתונה זו כנראה שאלה קטנה יותר, כי בכל מקרה, הוא רוצה להיות מקודש. השאלה מתחילה במקרה של אנשים מטורפים ששולחים דברים.

ר' יואל אשר: זה בבית מרוז. שם איך זה קרה לא רשמי... והגמרא עוד כאן אפילו בשוק. בזמנים של היום, אם זה לא בשוק, היה מאוד אפשרי בבית מרוז. ומתחילות שאלות של שכרות לוט. חיים כשבאים לעירית הצדיק.

המקדש בפחות משווה פרוטה

ר' יצחק: עד כאן למדנו אנשים. עכשיו אפשר ללמוד הלכות של השיעור. אחרי פרוטה שכבר למדנו קודם שקידושי כסף צריך להיות מפרטה או שווה פרוטה. מה קורה אם לא? מה קורה זה ספק בהבדל שצריך ללמוד?

ההבדל בין פרוטה ושווה פרוטה

ר' יואל אשר: המקדש בפחות מפרטה אינה מקודשת. אם נותן מטבע, שאנחנו יודעים מה המטבע, זה פחות מפרטה, אינה מקודשת. אבל כאן יש חידוש שלמדנו שגם שווה כסף. שווה כסף זה כבר קצת יותר מסובך. אז כך, **קידשה באוכל עם אוכל או בכלי**, עם מתנה כלי, **וכיוצא בו ששווה פחות מפרטה**, ומעריכים את זה, כלומר, זה לא שווה יותר מפרטה. לכאורה יודעים, זה לא שווה פרוטה שלמה. אדם היה אומר, אוקיי, כמו כשאתה מביא מטבע של חמישה סנט שאינו רבע, מה שפרטה היא, זה לא. אבל כשזה דבר בעל ערך, יש הלכה אחרת. **הרי זו מקודשת בספק**, שהיא כן מקודשת בספק. ומה זה אומר מקודשת בספק? **וצריכה גט מספק**. הוא לא אומר לי שצריך לקדש שוב.

ר' יצחק: אם רוצים.

ר' יואל אשר: בוודאי. על מה הוא אומר צריכה גט מספק? כי השאלה היא על הגירושין. כשמישהו רוצה לקדש, עולה עוד פרוטה לקדש. אין בעיה. אבל למה? נכנס לך למוח למה. זה מאוד קשה. למה יהיה שונה מפחות מפרטה? כי בדבר ששווה פרוטה, **שמה דבר זה שווה פרוטה במקום אחר**, אולי במקומות אחרים זה כן שווה יותר. ממילא לא שולל כל כך מהר שזה לא שווה כסף. הדברים משתנים, ויש אזורים אחרים, במקומות אחרים זה כן שווה.

קידושין בכסף: דיני נתינה, רשות, וסבולנות

דיסקוסיה: שווה פרוטה במדי — המשך

ר' יצחק: אז שווה פרוטה זה לא דבר כל כך ברור. פרוטה זה דבר ברור, אבל שווה פרוטה, הרי לכל דבר יש מחיר - בלייקווד עולה אתרוג כך וכך, אבל בוויילאמסבורג אותו אתרוג עולה פי שניים. אתה יכול לשאול למה? אף אחד לא יודע, אבל כך זה, במקום אחר זה עולה יותר. אולי אפשר למכור אותו במקום אחד ולהרויח את הפרטה, אז זה רק שווה פרוטה.

לשון הרמב"ם: במקום אחר

ר' יואל אשר: טוב, הרמב"ם הולך כבר

ר' יצחק: להגיע לזה בגדול... הגמרא קוראת לזה שווה פרוטה במדי, אבל הרמב"ם כדרכו הוציא את המילה המוזרה של מדי.

ר' יואל אשר: במקום אחר, המקום אחר של הגמרא היה מדי, הרמב"ם לא גר שם.

יודעים, שם זה היה מאוד זול. אבל במדי הוא דימין שם זה יותר. כן, פשוט פשט.

ר' יואל אשר: חשבתי שתמרים זה לא כמו התבשיל או ירק של הרמב"ם. זה משהו שיכול להחזיק מעמד טוב.

ר' יצחק: זה תמר טרי, אבל זה יבש. אולי זה יבש? אחר כך אפשר לייבש אותו גם.

ר' יואל אשר: אוקיי.

הלכה: המקדש אישה בפחות מפרוטה — דין סבלונות

ר' יצחק: טוב מאוד. עכשיו נלמד עוד חששות לגבי קידושי כסף.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך, "המקדש אשה בפחות מפרוטה".

ר' יצחק: זו השאלה? כן.

ר' יואל אשר: כלומר סבלונות.

ר' יצחק: "המקדש אשה בפחות מפרוטה". הרמב"ם מביא שתי דוגמאות.

ר' יואל אשר: של קידושין שלא היו כשרים, כי לא הייתה פרוטה. או שנתן לאחד פחות מפרוטה, או "שקידש שתי נשים בפרוטה", שלמדנו קודם שזה לא מקודש.

אבל מה קורה? "אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן", אחר כך התחיל לשלוח מתנות ששולחים לכלה, זה נקרא בלשון הגמרא סבלונות, "אינה מקודשת".

למה? אדם היה יכול לחשוב אולי זה קידושין. אומר הרמב"ם, "וכן קטן שקידש", משהו קידש כשהיה קטן, וקידושי קטן אינם קידושין. אבל מה קורה אחר כך כשהוא נעשה גדול, הוא נעשה גדול, "אף על פי ששלח סבלונות אחר שהגדיל", הוא שלח מתנות אחרי שנעשה גדול? האם לחשוב שהסבלונות... אפשר לחשוב, אם הקידושין לא היו טובים, אוקיי, שזה יהיו הקידושין.

אומר הרמב"ם, זה היה אם אנשים שולחים את זה לשם קידושין, אבל זה לא עובד כך. סבלונות זה דבר בפני עצמו ששולחים אחרי הקידושין. "שמחמת קידושין הראשונים שלחו שהיו קידושין פסולין". מי ששלח סבלונות מניח ויש לו הנחה שהם כבר מקודשים, וזה רק מתנות מאחר כך. ולמעשה הם לא מקודשים, והסבלונות לא היו לשם קידושין.

ר' יצחק: כלומר, הוא עשה טעות. אם הוא היה חכם, אולי הוא היה יכול לדעת, אבל בדרך כלל סבלונות זה לא דבר שנעשה לקידושין. סבלונות זה דבר ש...

ר' יואל אשר: שולחים לכלה.

ר' יצחק: הפשט, הוא משכנע את עצמו שהיא כלה, אבל היא לצערנו לא, אז הסבלונות לא שווים כלום. זו הבעיה. כן? טוב מאוד. עכשיו נלמד... הוא אומר שסבלונות זה בלשון סבל, נושאים את זה, דבר שנושאים לכלה.

ר' יואל אשר: סבל פירושו מי שנושא דברים.

ר' יצחק: אה, זה סבלונות. משא. לשון מעניינת.

ר' יואל אשר: בסדר, לוקחים שליח, חבילה גדולה.

ר' יצחק: כן. אוקיי, עד כאן למדנו על הפרוטה. עכשיו נלמד איך צריך להגיע הכסף או השטר לאישה. מזה אפשר גם לעשות ספקות, נלמד פרטים בזה.

הלכה: דיני נתינה — אינו צריך שיתן לתוך ידה

ר' יצחק: הרמב"ם עושה הקדמה, כן? ההלכה הרגילה.

ר' יואל אשר: "המקדש את האשה בכסף או בשטר אינו צריך שיתן הקידושין לתוך ידה". מי שמקדש אישה בכסף או בשטר, לא צריך לתת... אמרו שצריך לתת את הכסף. לאן צריך לתת אותו? לא דווקא לתוך ידה. "אינו צריך שיתן הקידושין לתוך ידה, אלא כיוון שרצתה לזרוק לה קידושה", הוא רוצה לזרוק לה. רצתה פירושו שהיא מסכימה, נכון? "כיוון שרצתה"...

ר' יצחק: הרמב"ם אומר שאם זה בפועל בלתי אפשרי, ההלכה היא לא הלכה תיאורטית שכאילו משהו יגיד ששווה פרוטה יש לזה הרחבה שזה אומר במדי. לא, שווה פרוטה פירושו שווה פרוטה. ורק שיש לפעמים, כל סוחר יודע שכל העסק הוא, לוקחים דברים מכאן שזה זול ומוכרים איפה שזה יקר. זה דבר נורמלי, היא אשת עסקים, היא הולכת למכור את זה שם, אז זה נוגע לה. אומר לו, אוקיי, אם הם לא יכולים למכור את זה, זה לא נוגע. וזה מה שהרמב"ם אומר, "ודבר של טעם הוא זה". הוא לוחץ עלי. הסברה שלו?

"ודבר של טעם הוא זה" - המחמאה הנדירה של הרמב"ם

ר' יואל אשר: הוא נותן לעצמו מחמאה. יפה מאוד. לא, זה מאוד מעניין, כי הרמב"ם מאוד קמצן במחמאות,

ר' יצחק: אבל לעצמו לפעמים אדם צריך לפעמים לתת לעצמו טפיחה על השכם. לא, אני אגיד לך את התרגום. התרגום הוא שבדרך כלל כשקורה לפעמים שהרמב"ם...

קידושין בכסף: דיני נתינה, רשות, וסבלונות

דיון: שווה פרוטה במדי — המשך

ר' יצחק: זה דבר נורמלי, היא אשת עסקים, היא הולכת למכור את זה שם, יש לה עניין בזה. אומר לו, אוקיי, אם היא לא יכולה למכור את זה, זה לא נוגע. אומר הרמב"ם שלנו, ודבר של טעם הוא זה, הרמב"ם חושב על ההלכה. זה אומר, אין לי גמרא ברורה על זה, אז אני לא יכול להיות בטוח, אז הבאתי. זה אומר הרמב"ם, את זה כבר שקלתי, אני חושב שזה יכול להסתמך על הסברה שלי. זו סברה שלמה.

ר' יואל אשר: זה לא כתוב. ההלכה היא גם הלכה בקידושין דווקא. אני מתכוון בדרך כלל כשאדם אומר, מסתכלים תמיד על השוק המקומי, זו חומרא.

ר' יצחק: לכאורה זו חומרא מיוחדת בקידושין. ודיברנו קודם שיכול להיות הסברות, כי קידושין זה לא קנין אמיתי. כשאני מוכר צריך לשלם מזיק שווה פרוטה, אני לא יכול לשלם שווה כסף סתם. שווה כסף חייב להיות שווה כסף.

ר' יואל אשר: מה זה באמת שווה כסף.

ר' יצחק: זה יכול להיות אפילו יותר. קידושין לא פירושו שמוכרים אישה בשווה פרוטה. זה דבר, זה מספיק חשוב, היא מקנה את עצמה בשווה פרוטה. אז דבר שהיא יכולה לשלם, לקחת למדי, אוקיי, זה גם כן.

ר' יואל אשר: לא, אני אומר, כשכא משהו מעיר אחרת, הוא לא כל כך מכיר את הנימוסים, והוא מביא משהו. כשאומרים שווה פרוטה ובמדי פירושו שהוא באמת מחשיב את זה כקידושין.

ר' יצחק: הוא באמת רוצה לקדש.

ר' יואל אשר: הוא ראה את שניהם, זה צריך להיות שווה אצל שניהם, כן? אין הבדל בנקודה, אבל זו יכולה להיות מציאות. השווה פרוטה ובמדי עושה גם דבר מציאותי, שיכול להיות חתן שיבוא בתום לב ויתן משהו שבעיניו שווה הרבה, ויקדש בזה. כי בסופו של דבר יש כאן גם תחת זה שיחה מציאותית.

ר' יצחק: אני לא יודע. אני לא יודע למה אתה מחפש, אני מתכוון, כל פעם, המציאות שדברים שווים יותר במקומות אחרים, זה הסדר הרגיל, כך אני חושב. זה לא ברור, אבל זה מאוד מעניין, כי בגמרא כתוב, אני שואל קושיה על החילוק של הרמב"ם, כי הגמרא, אם אני זוכר, כתוב מקדש בתמרה, נכון? מדברים על תמר.

ר' יואל אשר: אה, אז איך זה מסתדר עם זה?

קושיה מהגמרא: מקדש בתמרה

ר' יצחק: אבל תמר אפשר לייבש לזמן רב. אמר שמואל, קידשה בתמרה, פולה עומד כר תמרה מדינה ומקדשת, חיישינן שמא שווה פרוטה במדי. לכאורה, הסברה של זה מאוד מובנת. בבבל היו הרבה תמרים, כמו שכולם

מה קורה אם זו לא רק רשות, לא שלו ולא שלה...

הלכה: רשות הרבים — קרוב לו וקרוב לה

ר' יואל אשר: אלא סתם ברשות. היו עומדין ברשות הרבים, הם לא עקבו אחרי האיסור של טון על השוק. היו עומדין ברשות הרבים, היו עומדין ברשות הרבים, או ברשות שאינה של שניהם, מקום שלא שייך לשניהם, מקום נייטרלי, וזרק לה קידושיה, אז כך, קרוב לו אז אינה מקודשת, כי אז מסתכלים כמה רחוק וכמה קרוב. במקום הזה לא פשט שלאדם יש רק ארבע אמותיו, זה גדר אחר, אלא יש כמה קרוב. קרוב לו אינה מקודשת, כי הוא זרק את זה ליד עצמו, הוא לא עשה את זה קרוב לה, ואז הרי זו מקודשת.

ר' יצחק: זה איזוהו גדר חדש. הרמב"ם הולך להסביר בהלכה הבאה מה פירוש קרוב לו וקרוב לה, אבל רק רק. כשזו רשותה, כל עוד זו רשותה זה שלה. כשזה שלו זה שלו. כשזה של שניהם. אז הספק. אבל מה אם זו רשות שלישית? אז לא משנה איפה הם, יותר קרוב אליו זה יותר שלו, ויותר קרוב אליה זה שלה. מחצה למחצה.

תרגום לעברית

ר' יואל אשר: מחצה למחצה, אה, אבל נשאר, הרי רוצים לעשות חריג. מה קורה במחצה למחצה? או... ואפשר עכשיו לבדוק, אבל ואבדו קודם שיגיעו לידה, כל הדברים האלה הם היפותטיים, או שהוא יכול עכשיו לתקן במהירות.

ר' יצחק: הוא חייב להכניס את זה שוב.

ר' יואל אשר: מדברים על כך שזה ברח.

ר' יצחק: וזה מצב. כן, כן.

ביאור: מה משמעות "קרוב לו" ו"קרוב לה"?

ר' יואל אשר: אז מחצה למחצה זה כי אומר הרמב"ם, מה משמעות "קרוב לו" "קרוב לה"? כאן הוא הולך לתת לנו קצת הגדרה, כי הבנו או שזו רשותה כי זה גופה, או שהשטח שלה. מה המקרה הביניים? אומר הוא כך. "קרוב לו" "קרוב לה" לא אומר רק בשטח, זה לא אומר בכלל שטח, אלא זה הענין שלאדם יש שליטה מסוימת סביבו, הוא יכול לשמור את הסביבה שלו. זה נקרא השטח שלו.

ר' יצחק: זה הרבה יותר קשה לקבוע.

ר' יואל אשר: "כל שהוא יכול לשמור אותן והיא אינה יכולה", נניח שתבוא רוח מצויה ותעיף את שטר הקידושין שניתן. הוא עומד שם, הוא יכול לתפוס אותו, פשוט שזה הטריטוריה שלו. "יכול לשמור והיא אינה יכולה זה הוא קרוב לו", זה נקרא "קרוב לו".

ר' יצחק: כלומר, אם הוא יכול לשמור והיא לא, זה אומר, אני לא יודע איזה ניסיון של קרבה יכול להיות, שיש איזה הר גבוה...

ר' יואל אשר: זה מעין שליטה כזו.

ר' יצחק: נכון, אבל אני אומר, בדרך כלל כנראה קרבה זה אותו דבר כמו זה, אבל לפעמים יכול להיות שיש הר, יש...

ר' יואל אשר: יכול גם להיות שהוא גיבור, ובמקרה כזה אולי יש לו טווח רחב יותר, על זה עוד יאמרו, צריך להתיישב בדבר.

ר' יצחק: בקיצור, אם הוא יכול והיא לא יכולה, זה "קרוב לו". כשהיא יכולה והוא לא יכול, זה "קרוב לה". אם שניהם לא יכולים, או ששניהם יכולים כן, זה "מחצה למחצה", נעשה עוד ספק.

ר' יואל אשר: זה גם מסתבר.

סיכום פרק ד' מהלכות אישות

דיון: נפקא מינה של "קרוב לו" ו"קרוב לה"

ר' יצחק: אני לא יודע מה הנפקא מינה של קרבה.

ר' יואל אשר: יכול להיות שיש הר גבוה...

ר' יצחק: הוא לא רוצה לתת זריקה לה.

ר' יואל אשר: הרי למדו שצריך להיות רצונה.

ר' יצחק: יש לה רצון לזרוק לה.

ר' יואל אשר: איפה זה לה? היא צריכה גם לרצות, להסכים שכל השטח יהיה מקום הזריקה. היא צריכה להסכים לזריקה.

ר' יצחק: כן, זו זריקה. והוא זרק לתוך ידה, או בין מה שהוא זרק...

ר' יואל אשר: "וזרקם בין לתוך ידה בין לתוך חיקה", על ידיה או על חיקה, "או לתוך חצירה או לתוך שדה שלה", בין חצירה שהיא ברשותה, ובין המושג הגדול יותר של רשות שלה, "הרי זו מקודשת", כי זו דרך אחרת לתת לה.

מה קורה? "היתה עומדת ברשות הבעל", היא עומדת ברשות האיש, אז יש לה רק את רשותה, את גופה, את ארבע אמותיה, "צריך שיתן לתוך ידה או לתוך חיקה", אבל אם הוא זורק את זה למטה איפשרו במקום שהיא נמצאת, שזו רשותו, זה לא נקרא שנתן לה. טוב מאוד, כי זו לא חצירה, זה לא מגיע לה.

הלכה: רשות של שניהם — קידושי ספק

ר' יואל אשר: מה קורה במקרה כזה? "היתה עומדת ברשות שהיא של שניהם", הם שותפים.

ר' יצחק: והרשות היא של שניהם. "וזרק לה קידושיה מדעתה"...

ר' יואל אשר: והוא זרק, ובמקום שזה לא נפל לידה או לחיקה, אלא ברשות. אז עכשיו השאלה, המקום שבו זה נפל הוא גם של שניהם, זו לא הייתה לגמרי רשותה. "הרי זו מקודשת קידושי ספק", זה ספק אם הוא שם ברשותה. מעניין שקוראים לזה ספק, כאילו אנחנו לא יודעים איזה חלק של הבית שלה. לא, לא בגלל זה זה ספק. כלומר הגיע לרשותה. "ואפילו אמרה לו הנח קידושי על מקום זה ואותו המקום של שניהם הרי אלו קידושי ספק".

ר' יצחק: "היו עומדין ברשות הרבים או ברשות שאינה של שניהם וזרק לה קידושיה, קרוב לו אינה מקודשת, קרוב לה הרי זו מקודשת, מחצה למחצה או שהיו ספק קרוב לה ספק קרוב לו ואבדו קודם שיגיעו לידה הרי זו מקודשת בספק. כיצד הוא קרוב לה וקרוב לו"...

ר' יואל אשר: "כל שהוא יכול לשמור אותן והיא אינה יכולה"...

ר' יצחק: "זה הוא קרוב לו, היא יכולה לשמור והוא אינו יכול זה הוא קרוב לה, שניהם יכולין לשמור אותן או שניהם אינן יכולין לשמור אותן זה הוא מחצה למחצה". ספק אם הגיע לרשותה, אולי הוא...

ר' יואל אשר: ספק בהלכה. ספק בהלכה.

דיון: ספק במציאות או ספק בהלכה?

ר' יצחק: יכול להיות שזה ספק בהלכה, זה ספק בהלכה, כאילו איך מחשבים את דעתה.

ר' יואל אשר: עם שני הספקות בדעת החכמים.

ר' יצחק: מה חושבים על זה. זה לא ספק שהיא לא יודעת.

ר' יואל אשר: אז ואפילו אמרה לו הנח קידושי, זה לא עוזר, זה לא בעל שטר כאילו היא לא מסכימה או משהו, ואפילו אמרה לו הנח קידושי על מקום זה, שים את זה כאן. אבל מה זה על מקום ששניהם? המקום שייך לשניהם, הרי זו מקודשת ספק, כמו שהוזכר, כי יהודים אומרים זה לא עוזר, צריך לשים את זה ברשותה. זה לא מעשה קידושין.

ר' יצחק: כי אתה רואה ברור שהספק הוא הלכה, זה לא כי היא לא יודעת. היא יודעת ברור, היא אומרת, שים את זה על החתיכה הזו. אבל זו לא החתיכה שלה, זו החתיכה של שניהם. זו החתיכה של שניהם, יכול להיות, אפשר להסביר כמו הלימוד, שיש כאן פירוד, חלקים בקידושין, זה צריך לצאת מרשותו ולהגיע לרשותה. נכון, הוא נתן משהו ממנו ולה, זה הגיע לה בוודאי, אבל זה לא יצא ממנו, כי זה ברשותו. אולי פירושו שהוא לא נתן. סברה בעלמא, אפשר לומר סברות אחרות. למה זו חקירה? טוב מאוד.

ר' יצחק: נכון, אבל אני אומר, בדרך כלל כנראה קרבה זה אותו דבר כמו זה, אבל לפעמים יכול להיות שיש הר, יש...

ר' יואל אשר: יכול גם להיות שהוא גיבור, ובמקרה כזה אפילו יש לו טווח רחב יותר, הוא אדם גדול יותר. על זה עוד יאמרו, צריך עיון בדבר.

ר' יצחק: בקיצור, כשהוא יכול והיא לא יכולה, זה קרוב לו. כשהיא יכולה והוא לא יכול, זה קרוב לה. אם שניהם לא יכולים—

ר' יואל אשר: או ששניהם יכולים כן, זה מחצה למחצה ונעשה עוד ספק.

סיכום כל פרק ד'

ר' יצחק: אז עד כאן למדנו. כל הפרק היה בעיקר פרטים של... בואו נעשה במהירות סיכום. יש לי כאן רשימה קטנה, נכון?

ספקות ברצון האשה

כל מיני פרטים של מה אם לא יודעים... היא אמרה איזו לשון שלא יודעים, יש ספק ברצונה, לא יודעים בבירור אם היא רוצה, "ואת" ודברים כאלה.

עדים פסולים

היו לנו פרטים לגבי העדים שאנחנו פסולים.

סוגי אנשים עם דינים מיוחדים

היו לנו מצבים שונים שזה אומר, בעיקר מצב אחד שיש קידושין, החכמים עשו קידושין, כלומר יתומה. בקרוב נראה כך גם חרשת, אבל זה עוד דבר.

היה לנו ארוך... אפשר לעשות בעצם את כל הדבר גם כאן רשימה של סוגי אנשים. הראשון יש יתומה, בואו נעשה כך:

- **יתומה** — יש קידושין מדרבנן

- **חרשת** — יש גם קידושין מדרבנן

- **שוטה** — לא

- **סריס ואילונית** — יש להם קידושין ראויים

- **טומטום ואנדרוגינוס** — יש ספק

- אם זה אסור, תלוי: **ערוה** — לא; **שניה** — כן, וכו'

- **גוי ושפחה** — אין לנו

- **חציה שפחה** — יש ספק

- **שיכור** — למדנו, תלוי, בדרך כלל כן, תלוי

שווה פרוטה

אחר כך למדנו על שווה פרוטה:

- **פחות משווה פרוטה** — לא

- אם יש ספק במציאות — אולי כן

- אם נשלח סבלונות — זה לא משנה כלום

רשות האשה

אחר כך למדנו שזה לא צריך להגיע לידה, זה רק צריך להיות ברשותה, ועל זה יכולים להיות גם ספקות, חצי חצי, מצבים שונים.

אז עד כאן פרק ד' מהלכות אישות.